

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐννάτος

Πενθεμῆ ἔτησις: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1880
1 Ἰανουαρίου ἐκείτου ἔτους καὶ εἶνε ἔτησις.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

Σφραγὶς τοῦ
ΑΡΜΟΣΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ἐν ἔτει 1823.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωτέρω σφραγίδος, ὡς καὶ τὸ τοῦ «Γενικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Οἰκονομίας» ἐν ἔτει 1823, τῆς δημοσιευθείσης ἐν τῷ 211 ἀριθμῷ τῆς Ἐστίας, ἐκιοινοποιήθη ἡμῖν παρὰ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Τομπάζη, οὗτινος ὁ κάππος διετέλεισεν ἀρμοστής τῆς Κρήτης. Σ. τ. Δ.

Κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1821 ἔτους ὑψώθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ περιώνυμῃ μὲν, πολυπαθεῖ δὲ νήσῳ τῆς Κρήτης ἡ τροπαιοῦχος σημαία τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀ' ἐθνικῆς συνελεύσεως κατασταθεῖσα ἐν τῇ Ἑλλάδι Κυβέρνησις ἐν ἔτει 1822, ἀπέστειλεν εἰς Κρήτην διοργανιστὴν τὸν μακαρίτην Πέτρον Σουλτζῆν Ὀμηρίδην. Ὁ διοργανισμὸς συνετάχθη καὶ, ὑπογραφεὶς ὑπὸ τῶν συνελθόντων ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ «ἐν Ἀρμένιοις τῇ 20 Μαΐου 1822», ἐδημοσιεύθη καθ' ὅλην τὴν νῆσον, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Προσωρινὸν πολιτεῦμα τῆς νήσου Κρήτης»· δυνάμει δ' αὐτοῦ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς νήσου διοίκησις διεπιστεύθη εἰς ἓνα Γενικὸν Ἐπαρχον (τὸν Μιχαὴλ Κομνηνὸν Ἀφεντουλιῆρ) καὶ εἰς ἕξ Γενικά Φροντιστήρια (Ἐπιτροπάς), ἀπὸ ἐντοπίους συγκεκρισθέντα καὶ ἔχοντα, ἰδίᾳ καὶ διακεκριμένως, ἕκαστον τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς τῶν κλάδων τῆς ἐπὶ τόπου Διοικητικῆς ὑπηρεσίας (ἀρθρ. 15' καὶ 16' τοῦ Διοργανισμοῦ). Διὰ λόγους, ὧν ἡ ἔκθεσις εἶνε ὧδε περιττὴ—ἄτε ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, τῶν ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ τῶν κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος δεδημοσιευμένων, καταφανεῖς γινόμενους—, ἡ θέσις τοῦ Γενικοῦ Ἐπαρχοῦ καθρηγῆθη μετὰ παρέλευσιν ἔτους σχεδὸν κατ' ἄ-

πόφασιν δὲ τῆς ἐν Ἀστρεὶ Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, 18 Ἀπριλίου 1823, διωρίσθη ἐν μηνὶ Μαΐῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους Ἀρμοστής ὁ μακαρίτης Ἐμμανουὴλ Τομπάζης, ἔχων παρ' ἑαυτῷ καὶ δύο Συμβούλους. Καὶ σύμβουλοι μὲν ἐξελέγησαν τότε οἱ κύριοι Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος καὶ Δρόσος Μανσόλας· παραιτηθέντα δὲ τὸν κύριον Μανσόλαν ἀντικατέστησεν ὁ κύριος Ἀγαμέμνων Αὐγερινός· ἀλλ' οἱ σύμβουλοι οὗτοι οὐδέποτε ἀπῆλθον εἰς Κρήτην, ἐνεκα τῆς δυσχερείας, ὡς φαίνεται, τῶν τότε περιστάσεων. Ὁθεν ὁ Ἀρμοστής ἐνήργει μόνος τὰ τῆς τοπικῆς ἐκείνης διοικήσεως, ἔχων ἰδιαιτέρον παρ' ἑαυτῷ Συμβούλιον τοὺς διευθύνοντας τὰ Γενικά Φροντιστήρια, ἅτινα ἀντὶ τῶν προτέρων ἐξ περιώρισεν εἰς τρία (τὸ τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸ τοῦ Πολέμου καὶ τὸ τῆς Οἰκονομίας) διὰ νέου Ὁργανισμοῦ, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν σύνταξιν συνέδραμον οἱ δι' ἐπισήμου ἐγγράφου αὐτοῦ τοῦ Ἀρμοστοῦ προσκληθέντες κύριοι: Στέφανος Κανέλλος, Γεώργιος Σπανιολάκης, Γεώργιος Καλόγνωμος, Νικόλαος Καλλέργης, Νεόφυτος Οἰκονόμος, Γεώργιος Καλαμαράς καὶ Ἰεσείος Λάτρις. Τὸν Ὁργανισμὸν δ' αὐτὸν κυρώσας διὰ τῆς ὑπογραφῆς του, «τῇ 15 Ἰουνίου 1823, ἐν Ἀρχουδενᾷ χωρίῳ τῆς ἐπαρχίας Ρεθύμνης» ὁ Ἀρμοστής, ὑπέβαλεν ἔπειτα κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως.

Τῶν ὧδε συνοπτικῶς ἐκτεθέντων τὰς λεπτομερείας δύναται ὁ βουλόμενος ν' ἀνεύρῃ ἐν τῇ ἄνωθι μνημονευθείσῃ συλλογῇ μου (Τόμ. Β', σελ. 83.—Τόμ. Γ', σελ. 99—147—καὶ Τόμ. Δ', σελ. 7—32).

Ὅτι δὲ ὁ ἄνωθι παρατεθεὶς τύπος καὶ ὁ ἐν τῷ ἀριθ. 211 τῆς Ἐστίας τῶν δύο σφραγίδων εἰσὶν ὁ μὲν τῆς τοῦ Ἀρμοστοῦ, ὁ δὲ τῆς τοῦ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Φροντιστηρίου, οὐδέμια μένει ἀμφιβολία, ὅπταν μάλιστα, πρὸς ταῖς μνημονευθείσας διατάξεις αὐτοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς ἐνιαυσίου τοπικῆς Διοικήσεως τῆς Κρήτης, ἐπὶ Ἀρμοστοῦ Μ. Τομπάζη, ληφθῆ ὑπ' ὄψει καὶ ἡ παρὰ τῆς οἰκαγενεῖα Τομπάζη διάσωσις αὐτῶν τούτων τῶν σφραγίδων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 9 Ἰανουαρίου 1880.

Α. Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑΣ

Ἡ ἐπομένη διατριβὴ ἐγγράφη ὑπὸ φιλανθρωποῦ καὶ λογίας κυρίας, ὑψηλὴν κατεχούσης θέσιν ἐν τῇ κοινω- νίᾳ ἡμῶν, εὐχόμεθα δὲ ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς δι' αὐτῆς προτεινομένης ἰδέας, ἣν ὡς εὐγενεστά- την ἐμπνευσὶν ἀναγνωρίζομεν. Σ. τ. Δ.

Περὶ συστάσεως ἀδελφότητος ΕΛΛΗΝΙΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ

Ἐν τῶν εὐγενεστέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ πανταχοῦ παρατη- ρουμένη ῥοπή πρὸς τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν φι- λανθρωπίαν. Μεγάλα ποσὰ θυσιάζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων καὶ περιθαλψῆν τῶν δυστυχοῦντων, αἱ δὲ φιλόφρονες καὶ φιλό- πτωχοι ἑταιρίαι καὶ τὰ ἱδρύματα πρὸς ἴσιν ἢ περιθαλψῆν τῶν κακουχομένων ἀξιάουσι καθ' ἑκάστην, οὐ μόνον ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ ἑλ- ληνικοῦ βασιλείου, ἀλλὰ καὶ ἐν Κωνσταντινου- πόλει, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Ἰωαννί- νοις, καὶ ἀπανταχοῦ ὅπου οἱ Ἕλληνες ἀποτε- λούσιν ἀριθμητικῶς ἑμάδα τινὰ ἱκανὴν νὰ ἐπαρ- κέσῃ εἰς τὰς εὐγενεῖς τῆς καρδίας αὐτῶν ὁρμάς.

Καίτοι ὅμως ἀνομολογοῦντες τὰς εὐαγγελι- κὰς ἀρετὰς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὀφείλομεν ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι δὲν συνοδεύονται συνήθως ὑπὸ τοῦ αἰσθημάτων ἐκείνου τῆς προσωπικῆς θυσίας καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ ἀτόμου, ἧτις παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔθνη τῆς Δύσεως, καὶ ἰδίως εἰς τ' ἀνήκοντα εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν. Ὁ Ἕλληνας θυσιάζει προθύμως μέρος, ἐνίοτε καὶ τὸ ὅλον, τῆς περιουσίας αὐτοῦ χάριν τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, χάριν τοῦ πάσχοντος ἢ τοῦ πεινῶντος· σπάνια ὅμως τὰ παραδείγματα, καθ' ἃ ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἀφοσιώθησαν προσωπι- κῶς εἰς ἀνακούφισην τῶν κοινωνικῶν ἢ σωματι- κῶν πληγῶν καὶ εἰς ἐλάφρυνσην τῶν δυσχερειῶν, ὅσας συνεπάγεται, ἐφ' ὅσον ἀξιάει ὁ πολιτισμὸς, ὁ ἐν ταῖς πολυανθρώποις κέντραις βίος. Ὁφεί- λεται ἄρα γε τοῦτο εἰς τὸ εὐστροφον καὶ ἀχει- λεταῖς ἄστατον τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ δυσκόλως δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν πει- θαρλίαν καὶ τάξιν, ἣν ἀπαιτοῦσιν ἔργα τοιαύ- τῆς φύσεως; Ὁφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ θερμουργία ἐκείνη καὶ μέχρι φανατισμοῦ πίστις, ἧτις εἶναι ἐν τῶν γνωρισμάτων τῶν μοναχικῶν ταγ- μάτων ἐν τῇ Δύσει, εἶναι εὐτυχῶς ἀγνωστος παρὰ τοῖς ἡμετέροις μοναχοῖς καὶ παρὰ ταῖς μοναζούσαις γυναῖξιν;—Ὁπωσδήποτε, βέβαιον εἶναι ὅτι, τὸ γε νῦν ἔχον, δυσκολώτατον ἦθελον ἀποβῆ, εἰ μὴ ἐντελῶς ἀδύνατον, ν' ἀνατεθῇ τοῖς κατοίκους τῶν ἡμετέρων ἱερῶν μονῶν ἢ ἐκ- πλήρωσις τῶν χριστιανικῶν ἐκείνων καὶ κοινω- νικῶν καθηκόντων, ἅτινα ἀπαντῶσιν ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν. Ὁ μοναχὸς δυσκόλως ἤθελε πεισθῆ, καταλείπων τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ν' ἀφιερῶθῃ ἀντὶ ἐλαχίστης ἀντιμισθίας εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν παιδῶν, ὅπως συμβαίνει εἰς τόσας ἀποκέν- τρους καὶ μικρὰς κοινότητας τῶν Ἀλπεων ἢ

τῶν Πυρηνναίων· αἱ δὲ μοναχαὶ τῶν γυναικειῶν παρ' ἡμῖν μοναστηρίων, μόλις ἀποζῶσαι ἐκ τοῦ μικροῦ σιτηρεσίου, ὅπερ χορηγεῖται αὐταῖς, δὲν ἤθελον πεισθῆ, διασκορπιζόμεναι εἰς τὰς πόλεις τοῦ βασιλείου, ν' ἀναλάβωσιν ἔργον ὁ- μοιον ἐκείνου, ὅπερ ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα αἰώ- νων ἀνέλαβον αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους, αἱ γνω- σταὶ ἐν ταῖς πλείστας τῆς Εὐρώπης χώραις διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, τὴν ἀνεξάντλητον αὐ- ταπάρνησιν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην.

Δὲν ὀμιλοῦμεν, ἐννοεῖται, ἐνταῦθα περὶ τῶν ταγμάτων ἐκείνων, ἅτινα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον συνδέονται μετὰ τοῦ Ἰησοῦτισμοῦ, ἢ παρ' αὐτοῦ ἐμπνεόμενα, ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐμπέδωσιν καὶ διὰ παντὸς μέσου διάδοσιν τοῦ καθολικοῦ δόγματος καὶ τῆς καθολικῆς προπα- γάνδας· ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν ἀληθῶς χριστια- νικῶν ἐκείνων ὁμάδων, αἵτινες, ἀψηφούσαι καὶ κόπους καὶ κινδύνους καὶ ὑπὸ μόνῃς τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἐμπνεόμεναι, εὐρίσκονται παντοῦ, ὅπου ὑπάρχει δυστυχία ἔχουσα ἀνάγκην παρηγορίας, ἢ ἀσθενῆς ἔχουσα ἀνάγκην περιθάλ- ψεως. Τοιαῦτα εὐεργετήματα, ἀνεξαρτήτως πά- σης ἰδέας θρησκείας ἢ ἐθνικότητος παρέχουσιν ἰδίως αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους, ὧν τὸ τάγμα ἰ- δρύθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου τοῦ Παύλου. Ἐ- πειδὴ δὲ ἦλθεν ὑπὸ τὸν κάλαμον ἡμῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἐναρέτου τούτου ἀνδρός, σκιαγραφοῦμεν ἐν- ταῦθα διὰ βραχείων τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ.

Ὁ Βικέντιος, ὁ γνωστὸς εἰς τοὺς μεταγενε- στέρους ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἁγ. Βικέντιος τοῦ Παύ- λου, ἐγεννήθη ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1576. Ἐξ οἰκογενείας ἀπλοῦ γεωργοῦ καταγό- μενος ἠδυνήθη, ὑπὸ ἐκτάκτου ἐπιμελείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν μάθησιν κατεχόμενος, νὰ δα- πανήσῃ χρόνον τινὰ εἰς μελέτας θεολογικὰς· γενόμενος δ' ἔτων εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν ἐχειρο- τονήθη ἱερεὺς. Τὰ πρῶτα τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἔτη διήλθον ἐν σχετικῇ ἀφαιρίᾳ· γνωστὸν μόνον εἶναι ὅτι ἔκτοτε ἐδείκνυε θερμὰς τάσεις πρὸς θεραπείαν καὶ ἀνακούφισην τῶν πασχόντων, πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικοποίησιν τοῦ λαοῦ, πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἃς ἐθεώ- ρει βᾶσιν καὶ κρηπίδα τῆς εὐδαιμονίας τῶν κοι- νωνιῶν.

Εἰς ἐκ τῶν βιογράφων αὐτοῦ διηγεῖται ὅτι ἐπισκεφθεὶς ποτε κάτεργον, ἐν ᾧ ἐκρατεῖτο σι- δηροδέσμιος ἀνὴρ προβεβηκώς, οὐτινος ἢ φυλά- κισις κατέστρεφεν ἐντελῶς πολυμελῆ καὶ δυ- στυχεστάτην οἰκογένειαν, συνεκινήθη τοσοῦτον ἐκ τῆς ἀρηγήσεως τοῦ ἐκτάκτου τούτου δυστυ- χήματος, ὥστε ὠφελθεὶς ἐκ τῆς ἀπομακρύν- σεως τοῦ δεσμοφύλακος, ἔλαβεν αὐτὸς τὴν θέσιν τοῦ κρατουμένου, τοῦτον δὲ κατώρθωσε νὰ φυ- γαδεύσῃ.

Πρόσφορον καὶ κύριον μέσον, ὅπως ἐκπληρώσῃ τὰς εὐσπλαγγίους αὐτοῦ διαθέσεις, ἐθεώρησεν

ἃ Βικέντιος τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ γυναικειῶν φύλου, οὐτινος ἢ εὐμάλακτος καὶ τρυφερὰ καρ- δία κατανοεῖ πληρέστατα τὴν πρὸς τὸν πενόμε- νον, τὸν δυστυχοῦντα καὶ τὸν πάσχοντα ἀγά- πην. Διὰ τοῦτο, ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων ἱδρυμάτων αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων, ὑπὲρ τῶν γε- ρόντων, ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων παιδῶν, μεγίστην καὶ πρωτεύουσαν κατέχει θέσιν ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἰ- δρυθεῖσα ἱερατικὴ ἀδελφότης τῶν Ἀδελφῶν τοῦ ἐλέους, κύριον τῶν ὁποίων ἔργον προετίθη ἢ ὑπηρεσία τῶν ἀσθενῶν καὶ ἡ δωρεὰν ἐκπαίδευ- σις τῶν πτωχῶν κορασίων. Ἡ ἀδελφότης αὕτη ἰδρύθη περὶ τὸ 1630· αἱ δὲ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁ- ποίας δὲν ἔπαυσε παρέχουσα καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς δι' αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους ἐμπνεύουσιν, ἀνεξαρτήτως πάσης ἰδέας θρησκείας ἢ πολιτικῆς γνώμης, κατέστησαν τὸ ὄνομα τῆς περιωνύμου ταύ- τῆς ἀδελφότητος γνωστὸν καὶ προσφιλεῖς, καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα τῆς Δύ- σεως καὶ ἰδίως τῆς Γαλλίας χωρία. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἄρχεται σειρά ἱδρυμάτων πρὸς θεραπείαν τῶν ποικίλων κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Τῇ συνδρομῇ τοῦ μεγάλου καρδινάλιου Ῥισε- λιέ, ὁ Βικέντιος πείθει τοὺς ἐπίσκοπους νὰ ἰδρῶσιν συλλαλητήρια, ὅπως προετοιμάζωσι τοὺς νέους διὰ τὴν ἱερωσύνην, ἔπειτα ἐπιτυγ- χάνει τὴν νομοθέτησιν νοσοκομείων διὰ τοὺς καταδίκους, πτωχοκομείων διὰ τοὺς γέροντας· κατὰ τὸ 1637 ἰδρύεται, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Βικεντίου, τὸ μέγα νοσοκομεῖον, τὸ γνωστότατον καὶ σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Σαλπατριέρης, εἴτα ἡ ἀδελφότης τῶν φιλοπτῶων κυριῶν.—Ὁ λόγος τοῦ, θερμουργὸς καὶ νευρώδης, κινεῖ τὸν ζῆλον καὶ τῶν μᾶλλον ψυχρῶν, ὁ δὲ βίος αὐτοῦ προτάσσεται ὡς παράδειγμα βιβλικῆς πεποιθή- σεως εἰς πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ εὐγενές, ἀλλὰ συγ- χρόνως καὶ ἐκτάκτου μετριοφροσύνης. Αἱ πρά- ξεις τοῦ Βικεντίου ἐδικαιολόγησαν τοὺς ἐξῆς ὁραίους λόγους, ὅς ἐγραψε περὶ αὐτοῦ ὁ Διμὲ Μαρτίνος, ὁ διάσημος γάλλος ἱστοριογράφος.

«Πανταχοῦ ἐνθα ἡ ἀνθρωπότης φαίνεται πά- σχουσα δύναται τις μετὰ πεποιθήσεως ν' ἀνα- ζητήσῃ καὶ βεβαίως θέλει ἀνεύρει τὸν Ἁγ. Βι- κέντιον τοῦ Παύλου· ἐνταῦθα μὲν ἀναλαμβάνει ἔργον ἀποστόλου πρὸς τοὺς στρατοὺς, καὶ προ- σπαθεῖ νὰ γλυκάνῃ διὰ τῆς θρησκείας τὰ ἦθη τῶν στρατιωτῶν καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἦτ- τον σκληροὺς πρὸς τὸν βεβαρημένον λαόν· ἀλ- λαχοῦ συνάξει συνδρομὰς, ὅπως πέμψῃ αὐτὰς εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ πολέμου καταστροφόμενας με- θορίου ἐπαρχίας, συνδρομὰς αἵτινες συμποσῶν- ται εἰς ἑκατομμύρια. Τὸ ἄσχημον τέκνον τῆς Λάνδης κατώρθωσε ν' ἀναγνωρισθῇ ἢ ἀποστολῇ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς καὶ νὰ κατα- σταθῇ ὁ γενικὸς ὑπουργὸς τῆς δημοσίου φιλαν- θρωπίας. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν παρέδιδε τὸ πνεῦμα

εἰς τὸν Πλάστην (27 Σεπτεμβρίου 1660), ἕτερος ἦττον αὐτοῦ μετριοφρῶν, δὲν ἤθελε διστάσει νὰ βεβαιώσῃ ὅτι οὐδεὶς ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἐξῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνὴρ, δυνάμενος ν' ἀ- νακρηχθῇ εὐεργέτης τοσοῦτον μεγάλου ἀριθμοῦ ὁμοίων αὐτοῦ».

Τοιοῦτος ἐν συντόμῳ ὁ βίος τοῦ ἐναρέτου τού- του ἀνδρός, ὃν μετὰ δικαίας ὑπερηφανεῖας ὑπο- δεικνύει ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ὡς παράδειγμα χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ ἀπεράντου αὐταπαρ- νήσεως. Ὁμολογουμένως δὲ ἡ ἑταιρία τῶν ἀ- δελφῶν τοῦ ἐλέους, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ βαδί- ζουσα ἐπὶ τὰ ἔγνη τῆς τοῦ ἱδρυτοῦ πορείας, θέ- λει ἐπισφύρει τὰς εὐλογίας καὶ εὐχὰς τῆς πα- σχούσης ἀνθρωπότητος.

Ἡκούσαμεν πολλάκις εὐγενεῖς καρδίας ἀνε- ρευνώσας ἐὰν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἰδρυθῇ καὶ παρ' ἡμῖν ὁμοίον τι σῶμα, ἔχον ἴδιον καθῆκον τὴν φροντίδα τῶν ἀσθενῶν καὶ τὴν νοσηλείαν τῶν πασχόντων, ἀποτελούμενον ἐκ μελῶν κα- ταβαλλόντων τὴν ἰδίαν αὐτῶν προσωπικὴν ἀ- ρωγὴν, ἀνευ ὕλικῆς τιμῆς ἀπολαυτῆς, καὶ ἀφιε- ρούντων τινὰ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἔτη εἰς τὸ γλυ- κύτατον καὶ χριστιανικὸν τῆς φιλανθρωπίας ἔργον.—Θεωροῦμεν τὸ πρᾶγμα λίαν δύσκολον, οὐχὶ ὅμως καὶ πάντῃ ἀδύνατον, ἐὰν ἤθελε κα- ταβληθῇ προσπάθειά τις, ὅπως συναρμοσθῇ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ἦθη καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἡμε- τέρας κοινωνίας.—Ἡ διὰ τοῦ ὑψηλοῦ δόγματος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς ἔφερον ὅλως διάφορα ἐν τῇ Δύσει ἢ ὅ,τι ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποτελέσματα. Ἐκεῖ μὲν ἐθεωρήθη ἡ γυνὴ χειραφετηθεῖσα, ὅπως διὰ τοῦ προκαλέσει τὸν θουμασμὸν καὶ ἐμπνεύσῃ ἱππο- προκαλέσει τὸν θουμασμὸν καὶ ἐμπνεύσῃ ἱππο- τικὰς ἀρετὰς· τοιοῦτον ἰδίως χαρακτηρὰ ἔσχε κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἡ σύζυγος τοῦ ἱππότου, ἡ προεδρεύουσα εἰς τοὺς ἐνόπλιους ἀγῶνας καὶ τὰς μονομαχίας, ἡ παροτρύνουσα τοὺς λάτρεις αὐ- τῆς εἰς τοὺς κατὰ τῶν ἀπίστων πολέμους καὶ ἡ δεχομένη ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ἑπαύλει τοὺς βασιλεῖς καὶ μεγιστάνους. Ἡ τάσις αὕτη παρή- γαγε τὸ παρατηρούμενον σήμερον ἀποτέλεσμα· αἱ γυναῖκες δύναται, ἐν ταῖς καθολικαῖς ἰδίως χώραις, νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο τάξεις· αἱ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν, οὕτως εἰπεῖν, κοινωνίαν, καὶ προσεξέχουσιν ἐπὶ εὐφυῆ, ἐπὶ χά- ριτι, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ πολυμαθείᾳ· αἱ δὲ δια- τελοῦσιν ἀφωσιωμέναι ἰδίως εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τύπων τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὴν ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἐκκλησίας μετάνοιαν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ περιπτώσει (ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὀμιλοῦ- μεν λίαν γενικῶς καὶ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ πλεί- σται ὡς πρὸς τοῦτο ἐξαιρέσεις) καὶ τῶν μὲν ἢ ἀφοσιώσις πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῆς διανοίας ἢ τῶν κοινωνικῶν χαρίτων, καὶ τῶν δὲ ἢ ἀπο-

κλειστική εις τὰ θρησκευτικά καθήκοντα ῥοπή ἀπορροφῶσιν ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ ἐπιβάλλουσι τόσους κόπους, ὥστε καθιστῶσι δύσκολον τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθαρῶς οἰκογενειακῶν φροντίδων, καὶ ἀπομακρύνουσι τὴν γυναῖκα τῆς διευθετήσεως τῶν ἀποβλεπόντων ἰδίως τὰ τῆς οἰκίας καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς. Ἀπ' ἐναντίας ἐν Ἀνατολῇ ἡ χειραφέτησις τῆς γυναικὸς, καταστήσασα αὐτὴν συμπάρεδρον καὶ συνεργάτιδα τοῦ ἀνδρός, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ χρησιμοποιοῖται τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως καὶ εὐμερείας τῆς οἰκογενείας. Ἐν φ' ὁ ἄνθρωπος καταγίνεται εἰς τοὺς ἀγροὺς, ἢ εἰς τὸ ἐμπόριον, ἢ εἰς τὴν ναυτιλίαν, ἢ Ἑλληνικὴν γυνὴν πρῶτιστον καὶ κύριον μέλημα ἔχει τὴν φροντίδα τῆς οἰκίας καὶ τῶν τέκνων, καὶ διευθύνει σχεδὸν ἄμεριστως τὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας, πληρῶσα οὕτω τοὺς πόθους αὐτῆς περὶ εὐεργητικότητος τινος εἰς τὰ τοῦ βίου, καὶ εὐρίσκουσα στάδιον εὐρύ, ὅπως ἀνακουφίσῃ τὰς εὐγενεστέρας τῆς καρδίας ὁμάδας. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη, ἣν ἐχαράζαμεν λίαν εὐρέως καὶ χωρὶς ν' ἀξιῶμεν ὅτι εἶναι ἀκριβῆς καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς λεπτομερείας, ἐξηγεῖ διατὶ δὲν εἶναι οὔτε τόσον εὐκόλον οὔτε ἴσως τοσοῦτον ἀναπόφευκτον νὰ ἰδρυθῇ παρ' ἡμῖν σωματεῖον, ἔχον ἀποκλειστικὸν ἔργον τὴν φιλανθρωπίαν, ὅπως ἐκτελοῦσιν αὐτὴν αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους. Ἐκάστη παρ' ἡμῖν οἰκογένεια ἀποτελεῖ σύνδεσμον μέγαν ἢ μικρὸν, πτωχὸν ἢ πλούσιον, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστον μέλος, ἔχον ἴδιον προορισμὸν καὶ ἴδιαν ἐνέργειαν, συμπράττει εἰς τὴν ἀρμονικὴν τοῦ ὅλου προαγωγὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κοινωνία εἶναι εἰσέτι μικρὰ καὶ ὀλιγαριθμὸς, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ εὐρηθῇ τις μέλη αὐτῆς καὶ ἰδίως γυναῖκας, τοσοῦτον ὀλίγον ἀσχολουμένας εἰς τὰ οἰκιακὰ καθήκοντα, ἢ τοσοῦτον ἀνωτέρας πάσης ἀνάγκης, ὥστε νὰ δύνανται ν' ἀφοσιωθῶσιν ἄνευ ἀπολαύσεως τινος εἰς τὸ εὐγενὲς τῆς φιλανθρωπίας στάδιον. Ἡ δύνατο ὁμοίως νὰ προέλθῃ καλὸν μέγα, ἐάν ἡ τοιαύτη ἐταιρεία καθηρτίζετο εἰς τρόπον, ὥστε ἀφ' ἐνός μὲν νὰ ἐπιβάλλῃ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρους περιορισμοὺς εἰς τὰ μέλη αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἔχῃ ἱκανοὺς χρηματικοὺς πόρους, ὥστε νὰ δύνανται νὰ παρέχῃ τὴν ἀναγκαίαν διατήρησιν εἰς ὅσας δὲν ἤθελον δυνηθῆ ἄνευ τούτου ν' ἀφιερῶσιν τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Παράδειγμα εὐγενὲς τοῦ τί δύνανται ἐν κρίσει ὡρα ἢ ἀτομικῆ πρωτοβουλία ἔστω τὸ γινόμενον κατὰ τὸ 1854 ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὁ κριμαϊκὸς πόλεμος εἶχεν ἀρχίσει· ἐκ τῶν ἀσθενειῶν δὲ καὶ ἐκ τῶν μαχῶν ἀπέθνησκον χιλιάδες στρατιωτῶν εἰς τὰς ἐλώδεις πεδιάδας τῆς Δοθρούτσας ἢ ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου. Ἀγγελοὶ τινὲς συνέλαβον τότε τὴν εὐγενῆ ἰδέαν νὰ τρέξωσιν εἰς βοήθειαν τῶν πασχόντων, καὶ ὑπηρετοῦσαι αὐτοπροσώπως τοὺς ἀδελφούς καὶ

συμπatriώτας αὐτῶν, δαπανῶσαι ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ἐξ ὧν ἡ ἰδιωτικὴ φιλανθρωπία ἤθελε χορηγήσει αὐταῖς μέσων, νὰ μετριάσωσιν ὀλίγον τὰ φοβερά δεινὰ, ὅσα ὁ πόλεμος ἐκεῖνος παρήγαγε. Μετὰ θαυμαστῆς αὐταπαρνήσεως ἐξεπλήρωσαν τὸ ἔργον τοῦτο, ἡ δὲ ἱστορία εὐγνωμονοῦσα πρὸς ὅλας τὰς εὐγενεῖς ἐκεῖνας καρδίας διασώζει ἰδίως τὸ ὄνομα μιᾶς ἐξ αὐτῶν, τῆς Miss Nightingale.

Τοιαῦτα τ' ἀποτελέσματα τῆς ἰδιωτικῆς ἐνεργείας καλῶς ἐννοουμένης καὶ καλῶς διευθυνομένης. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον πλεῖστοι Ῥωσσοῖδες, ὧν πολλοὶ ἀνήκουσαι εἰς εὐγενεστάτας οἰκογενείας, δὲν ἐδίστασαν, ἐνδύομενοι τὸ μελαγχροῖνον φάρμακον τῶν νοσοκόμενων καὶ ὑποβαλλόμενοι εἰς τοὺς περὶ αὐτῶν διαγραφόμενους κανόνας, ν' ἀφοσιωθῶσιν εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων καὶ τῶν τραυματιζομένων· καὶ ἐν ὧραις δειναῖς, ἐν μέσῳ τοῦ κράτους τοῦ τηλεβόλου καὶ τῶν οἰμωγῶν τῶν ἀποθησκόντων, πλεῖστοι ἔτυγον παρηγορίας καὶ περιθάλψεως παρὰ τῶν ἀξιοθαυμάστων καὶ ἐναρέτων τούτων γυναικῶν.

Ἡ Ἑλλάς εἶναι τὸ μόνον κράτος τῆς Εὐρώπης, τὸ ὁποῖον στερεῖται τοιοῦτου φιλανθρωπικοῦ σωματείου, καὶ νομίζω ὅτι πᾶς Ἑλληὴν πρέπει τὴν ἑλλειψίν ταύτην νὰ θεωρῇ μετὰ λύπης.

Ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ ὑπῆρχον ἄλλοτε αἱ διακονίαι, αἵτινες ἐκλεγόμεναι ἐκ γυναικῶν προθεσθηκυίας μᾶλλον ἡλικίας, εἶχον ἴδιον ἔργον τὴν φροντίδα τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν πασχόντων καὶ τὴν διδασκίαν καὶ ἐπιβίβωσιν τῶν ἐπιθυμοῦσων νὰ προσελθῶσιν εἰς τὸ χριστιανικὸν δόγμα ἀλλοθρησκῶν ἢ αἰρετικῶν. Ἀλλ' ὁ θεσμὸς οὗτος ἔπεσε πρὸ πολλοῦ εἰς ἀχρησίαν, σήμερον δὲ ἀνωφελὲς ἤθελεν εἶναι ἡ ἀναβίωσις αὐτοῦ. Οὐχ ἤττον ὁμοίως αἱ ἀνάγκαι τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν, συντελέσασαι ἐν μέρει εἰς τὴν αὐξησίν τῆς πολυτελείας, κατέστησαν μᾶλλον ἐπαισιθάτας τὰς στερήσεις τῶν ἀπάρων τάξεων. Ἡ δὲ προσπάθεια πρὸς ἐπικουρίαν καὶ ἀνακούφισιν τῶν ἀνθρωπίνων ἀτυχημάτων ἐπιβάλλεται οὐχὶ μόνον ὡς ἔργον φιλανθρωπίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπόρροια ἐμβριθοῦς σκέψεως καὶ συντηρητικῆς προνοίας. Οὕτως ἀποτελεῖται σύνδεσμος μεταξὺ τῶν διεστώτων, καὶ διευκολύνεται ἡ εἰρηνικὴ συμβίωσις τῶν διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς νοημοσύνης αὐτῶν ἀποκτισάντων τ' ἀγαθὰ τοῦ βίου καὶ τῶν ὑπὸ τῆς δυστυχίας ἢ τῶν συνεπειῶν τῆς ἐαυτῶν διαγωγῆς ἀσμενοῦντων καὶ πασχόντων. Διὰ ταῦτα ἀνωφελὲς, ὡς πιστεύομεν, ἤθελεν ἀποβῆ ἀπόπειρά τις πρὸς σχηματισμὸν ἰδίου σώματος εὐεργετικοῦ, ἔχοντος τὰ καθήκοντα ἅτινα ἐν ταῖς προηγουμέναις περὶ περιεγράψαμεν. Πρὸ παντὸς ἄλλου χρήσιμον θὰ ἦτο ν' ἀποσταλῇ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν γυνὴ ὠρίμου ἡλικίας καὶ ἔχουσα τ' ἀπαιτούμενα προσόντα,

ἥτις νὰ ἐξετάσῃ τ' ἀλλοθρησκῶν γινόμενα καὶ νὰ μεταφέρῃ ἡμῖν τὸ πρῶτον τῶν σκέψεων καὶ γνώσεων αὐτῆς. Εἶτα δὲ νὰ εὐρεθῇ ἀριθμὸς τις κυρίων ἐπιθυμοῦσων ν' ἀφιερῶσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὸ χριστιανικὸν τοῦτο στάδιον. Ἐάν ἐφαρμοσθῶσιν ἀκριβῶς τ' ἀλλοθρησκῶν ἐπικρατοῦντα, ἤθελεν εἶναι ἀναγκαῖος χρόνος τις θητείας καὶ ὁμοιομορφός τις ἐνδυμασία· πιθανόν δὲ καὶ ἐν τοῖς γυναικείοις μοναστηρίοις τῆς Τήνου καὶ τοῦ Ἀγίου νὰ εὐρεθῶσι μοναχαί τινες ἀρκούντως ἀνεπτυγμένοι, ὥστε νὰ θελήσωσι νὰ προστεθῶσιν εἰς τὴν φιλάνθρωπον ταύτην χορείαν. Εἰς τοὺς ἐθελοντάς τούτους τοῦ Εὐαγγελίου ἡ δύνατο νὰ προστεθῇ καὶ ὠρισμένος τις ἀριθμὸς προσώπων λαμβανομένων ἐπὶ ὠρισμένη ἀντιμισθία. Διατελοῦσαι ἅπασαι ὑπὸ τὴν διευθύνειν μιᾶς ἐξ αὐτῶν, αἱ ἡμέτεραι Διακονίσσαι ἤθελον ἀναλάβει τὴν νοσοκομίαν τῶν ἀσθενῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Ἀθήναις, εἶτα δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἤθελεν ἐπεκταθῆ τὸ σωματεῖον καὶ συνδέσει τὰς κυριώτερας ἑλληνικὰς πόλεις ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ βασιλείου δι' εὐρέος συνδέσμου, βάσιν καὶ ἀφετηρίαν ἔχοντος τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων ἀδελφῶν.

Ἐχαράζαμεν ἐν ὀλίγοις τὴν ἰδέαν ὑφ' ἧς ἐμπορούμεναι δύνανται ἀγαθοεργοὶ τινες ψυχαὶ νὰ ἐλθῶσιν εἰς ἐπικουρίαν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος. Τὸ ἔργον ἔχει βεβαίως πολλὰς τὰς δυσκολίας. Πεπρωθίμεν ὁμοίως ὅτι οἱ μέλλοντες ν' ἀναλάβωσιν αὐτὸ μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως θέλουσιν εὐρεῖ μετ' οὐ πολὺ τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων αὐτῶν.

KINEZOY ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΚΙΝΑ:

ἱστορία Ἰουλίου Βέρν. Μετάφρ. Ἀγγελου Βλάχου.

Συντάξις (81 σελ. 18.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

Ὅπου ἀκούεται ἡ διάσημος ἐλεγεία τῶν «Πέντε φυλακῶν τοῦ Ἐκατοντοῦτου».

— Κύριοι, εἶπεν ὁ Κιν-Φὸ εἰς τοὺς σωματοφύλακας του, ὅτε ἡ χειράμαξα ἔστη κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ προαετοῦ τοῦ Τόγγ-Τσέου, ἀπέχον μὲν μόλις τεσσαράκοντα ἰλι (τέσσαρας λεύγας) τοῦ Πεκίνου, καὶ σκοπὸν ἔχω νὰ μείνω ἐδῶ μέχρι οὗ τὸ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Βάγγ συμβῶλαιον πάυση νομίμως νὰ ἔχῃ ἰσχύον. Εἰς τὴν πόλιν αὐτήν, τὴν ὁποίαν κατοικοῦσαι τετρακόσκι χιλιάδες ἄνθρωποι, θὰ μοῦ ἦνε εὐκόλον νὰ μείνω ἀγνωστος, ἐάν ὁ Σὺν δὲν λησμονήσῃ, ὅτι ὑπηρετεῖ τὸν Κι-Νάν, ἀπλοῦν ἐμπορον τῆς ἐπαρχίας Χέν-Σί.

Βεβαίως ὁ Σὺν δὲν θὰ τὸ ἐλησμονεῖ! Ἡ ἀδεξιότης του κατεδίκασεν αὐτὸν νὰ μεταβληθῇ εἰς ἵππον ἐπὶ δακτῶ ὅλας ἡμέρας, καὶ ἤλπιζε βεβαίως, ὅτι ὁ Κύριος Κιν-Φὸ.

— Κι . . ., εἶπεν ὁ Κραίγ.

— Νάν! ἀνεπλήρωσεν ὁ Φράυ.

. . . δὲν ἤθελε πλέον ἀσχολῆσαι αὐτὸν εἰς ἄλλην παρὰ τὴν συνήθη του ἐργασίαν. Τόρα δὲ, κουρασμένος ὡς ἦτο, παρεκάλει μόνον τὸν Κύριον Κιν-Φὸ . . .

— Κι . . ., εἶπεν ὁ Κραίγ.

— Νάν! προσέθηκεν ὁ Φράυ.

. . . νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ κοιμηθῇ σαρανταοκτὼ ὥρας μοροβρόδου!

— Κοιμήσου καὶ μίαν ἐβδομάδα, ἐν θέλῃς, εἶπεν ὁ Κιν-Φὸ. Ὁ ἦμαι τοῦλάχιστον βέβαιος, ὅτι κοιμώμενος δὲν θὰ φλυαρῆς!

Ὁ Κιν-Φὸ καὶ οἱ ἀκόλουθοί του ἡσυχολήθησαν τότε εἰς ἀναζήτησιν καταλλήλου ξενοδοχείου, καὶ τοιαῦτα δὲν ἔλειπον εἰς τὸ Τόγγ-Τσέου. Ἡ μεγάλη αὕτη πόλις εἶνε κυρίως εἰπεῖν εὐρὺ τοῦ Πεκίνου προάστειον. Τὴν πλακίστρωτον ὁδόν, ἥτις συνδέει αὐτὴν μετὰ τῆς πρωτεύουσας, φράσσοσιν ἐκατέρωθεν ἀγροικαὶ, οἰκῆματα, γεωργικαὶ καλύβαι, τάφοι, μικραὶ παγοδαί, κηποὶ ἀνθηροί, καὶ ζωογονεῖ ἀδιάκοπος συγκοινωνία ἀμαξῶν, ἰππέων καὶ πεζῶν.

Ὁ Κιν-Φὸ ἐγνώριζε τὴν πόλιν, καὶ εἶπε νὰ τὸν ὀδηγήσωσιν εἰς τὸ Ταῆ-Οὐάγγ-Μιάο, «τὸν ναὸν τῶν ἡγεμόνων». Εἶνε δ' αὐτὸς ἀπλοῦν μοναστήριον, μεταβεβλημένον εἰς ξενοδοχεῖον, ὅπου οἱ ξένοι δύνανται νὰ καταλύωσιν ἀνέτως.

Ἐκεῖ κατέλυσεν ἀμέσως ὁ Κιν-Φὸ, καὶ οἱ δύο πράκτορες Κραίγ καὶ Φράυ κατέλαβον δωμάτιον συνεχόμενον πρὸς τὸ τοῦ πολυτίμου πελάτου των. Ὁ δὲ Σὺν ἐγένετο ἀφαντος, ἀπελθὼν νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν αὐτῷ γωνίαν, καὶ οὐδεὶς πλέον τὸν ἐπανεῖδε.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Κιν-Φὸ καὶ οἱ πιστοὶ τοῦ ὀπαδοῦ ἐξήγγοντο τῶν δωμάτων των, προεγευμάτιζον μετὰ πολλῆς ὀρέξεως καὶ συνεβουλεύοντο περὶ τοῦ πρακτέου.

— Καλὸν εἶνε, εἶπεν ὁ Φράυ-Κραίγ, ν' ἀναγνώσωμεν τὴν Ἐπίσημον Ἐφημερίδα, διὰ νὰ ἴδωμεν ἐν ὑπάρχει τι, τὸ ὅποιον νὰ μᾶς ἀφορᾷ.

— Ἐγετε δίκαιον, ἀπεκρίθη ὁ Κιν-Φὸ. Ἴσως μάθωμεν τί ἀπέγεινεν ὁ Βάγγ.

Ἐξῆλθον τότε καὶ οἱ τρεῖς τοῦ ξενοδοχείου, οἱ δὲ δύο πράκτορες ἐδάδιζον ἐκ φρονήσεως ἐκατέρωθεν τοῦ πελάτου των, παρατηροῦντες προσεκτικῶς τοὺς διαβάτας, καὶ ἀπορρεύοντες τὴν προσέγγισίν των. Διαβάντες οὕτω τὰς στενάς τῆς πόλεως ὁδοῦς, ἐφθασαν εἰς τὴν προκουμαίαν, ὅπου ἠγόρασαν καὶ ἀνέγνωσαν ἀπλήστως τὴν Ἐπίσημον Ἐφημερίδα.

Οὐδέν! οὐδὲν ἄλλο, πλὴν τῆς ἐπισήμου ὑποσχέσεως διςχιλίων ταλλήρων, ἥτοι χιλίων τριακοσίων ταῖλ εἰς τὸν δυνάμενον νὰ γνωσταποιήσῃ τὴν διαμονὴν τοῦ ἐκ Σάγγ-Χαί κ. Βάγγ εἰς τὸν κ. Γουλιέλμον Ι. Βίδουλφ.

— Ἐν ἐράνῃ λοιπὸν πλέον! εἶπεν ὁ Κιν-Φὸ.

— Τοῦτο θὰ εἶπῃ, ὅτι δὲν ἀνέγνωσε τὴν περὶ αὐτοῦ εἰδοποίησιν, εἶπεν ὁ Κραίγ.

— Καὶ ἐμμένει εἰς τοὺς ὄρους τοῦ συμβολαίου του, προσέθηκεν ὁ Φράυ.

— Ἀλλὰ ποῦ νὰ εἶνε! ἀνέκραξεν ὁ Κιν-Φό.

— Κύριε, ὑπέλαβον οἱ Κραίγ-Φράυ, νομίζετε ὅτι ἀπειλεῖσθε περισσότερο κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς προθεσμίας σας;

— Ἀναμφιβόλως, ἀπήντησεν ὁ Κιν-Φό. Ἄν ὁ Βάγγ δὲν γνωρίζῃ τὴν μεταβολὴν τῆς θέσεώς μου, — πράγμα πιθανώτατον — θ' ἀναγκασθῇ βεβαίως νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἐπομένως μετὰ μίαν ἡμέραν, μετὰ δύο, μετὰ τρεῖς, θὰ διατρέχω πολὺ περισσότερο κίνδυνον παρὰ σήμερον, καὶ μετὰ ἐξ ἀκόμῃ περισσότερο.

— Μετὰ τὴν λήξιν ὅμως τῆς προθεσμίας;

— Δὲν ἔχω πλέον φόβον.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, ἀπήντησαν οἱ Φράυ-Κραίγ, τρία μόνον μέσα ἔχετε ν' ἀποφύγετε πάντα κίνδυνον κατ' αὐτὰς τὰς ἐξ ἡμέρας.

— Ποῖον εἶνε τὸ πρῶτον; ἠρώτησεν ὁ Κιν-Φό.

— Νὰ ἐπανεέλθετε εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, εἶπεν ὁ Κραίγ, νὰ κλεισθῆτε εἰς τὸ δωμάτιόν σας καὶ νὰ περιμένετε τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας.

— Τὸ δεύτερον;

— Νὰ κατορθώσετε νὰ σᾶς συλλάβουν ὡς κακοῦργον, καὶ νὰ ἀσφαλισθῆτε εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Τόγγ-Τσέου.

— Τὸ τρίτον;

— Νὰ θεωρηθῆτε ὡς ἀποθανόν, ἀπεκρίθησαν οἱ Φράυ-Κραίγ, καὶ ν' ἀναστηθῆτε ὅταν παρέλθῃ ὁ κίνδυνος.

— Δὲν γνωρίζετε τὸν Βάγγ! ἀνέκραξεν ὁ Κιν-Φό. Ὁ Βάγγ θὰ εὕρῃ μέσον νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ εἰς τὴν φυλακὴν μου καὶ εἰς τὸν τάφον μου! Ἄν δὲν μ' ἐκτύπησεν ἔως τώρα, θὰ εἶπῃ ὅτι δὲν τὸ ἠθέλησε, κ' ἐπροτίμησε νὰ μοῦ ἀφήσῃ τὴν εὐχαρίστησιν ἢ μάλλον εἰπεῖν τὴν ἀνησυχίαν τῆς προσδοκίας! Τίς οἶδε, ποίους λόγους ἔχει. Ὅπως δήποτε, προτιμῶ νὰ περιμείνω ἐλεύθερος.

— Ἄς περιμείνωμεν! εἶπεν ὁ Κραίγ. Ἐν τούτοις...

— Μοῦ φαίνεται, ὅτι..., προσέθηκεν ὁ Φράυ.

— Κύριοι, ὑπέλαβε ξηρῶς ὁ Κιν-Φό, θὰ κάμω ὅ,τι μοῦ ἀρέσει. Ἐπειτα, ἂν ἀποθάνω πρὸ τῆς 25 τοῦ μηνός, τί χάνει ἡ Ἐταιρία σας;

— Διακοσίας χιλιάδας τάλληρα, ἀπήντησαν οἱ Φράυ-Κραίγ.

— Κ' ἐγὼ χάνω ὅλην μου τὴν περιουσίαν, ἐκτὸς τῆς ζωῆς μου! Ἐνδιαφέρομαι λοιπὸν, καθὼς βλέπετε, περισσότερο ἀπὸ σᾶς.

— Σωστόν!

— Σωστότατον!

— Ἐξακολουθήσατε λοιπὸν νὰ με προφυλάττετε, ὅσον τὸ κρίνετε ἀναγκαῖον. Τὸ κατ' ἐμὲ, θὰ κάμω τὴν βρεξίν μου!

Οὐδεμία ἐνστάσις ἦτο δυνατή, οἱ δὲ Κραίγ-Φράυ ἠναγκάσθησαν νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς προσεκτικωτέραν ἐπιτήρησιν τοῦ πελάτου των καὶ εἰς ἐπαύξεισιν τῶν προφυλακτικῶν των μέτρων. Ἰσθάνοντο ὅμως, ὅτι ἡ σπουδαιότης τῆς θέσεώς των κῆξαν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

Ἡ Τόγγ-Τσέου εἶνε μία τῶν ἀρχαίων πόλεων τοῦ Οὐρανίου Κράτους. Κειμένη ἐπὶ διώρυγος τοῦ Πέϊ-Χὸ καὶ πλησίον ἄλλης, συνδεούσης αὐτὴν μετὰ τοῦ Πεκίνου, ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον, τὰ δὲ προάστειά της ζωογονεῖ πολυπληθῆς τύβη καὶ κίνησις.

Τὸν Κιν-Φό καὶ τοὺς ἐταίρους του κατέπληξε μεγάλως ἡ κίνησις αὕτη, ὅτε ἐφθασαν ἐπὶ τὴν προκυμαίαν, εἰς ἣν προσορμίζονται τὰ ἐμπορικὰ σκάφη.

Ὁ Φράυ καὶ ὁ Κραίγ, ἀφοῦ καλῶς ἀνελογίσθησαν τὴν θέσιν των, παρεδέχθησαν ἐπὶ τέλους ὅτι ἦσαν ἀσφαλέστεροι μεταξὺ τοῦ πλήθους. Ὁ θάνατος τοῦ πελάτου των ἐμελλε, κατὰ τὰ φαινόμενα καὶ τὰ συμπεφωνημένα, ν' ἀποδοθῆ εἰς αὐτοχειρίαν. Ἐπομένως ὁ Βάγγ συμφέρον εἶχε νὰ φονεύσῃ αὐτὸν ὑπὸ τινος ὄρους, καθιστῶντας πιθανὰ τὰ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁμολογούμενα, καὶ οἱ δύο φύλακες δὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσιν αἰφνιδίον τινα ἐπίθεσιν. Ὅ,τι πρὸ παντὸς τοὺς ἐνδιέφερον ἦτο νὰ μάθωσιν, ἂν ὁ πρῶτος Τάϊ-Πιγγ δὲν παρηκολούθει δεξιῶς τὰ ἔχνη των, καὶ πρὸς τοῦτο ἐθεώρουν μετὰ μεγάλως προσοχῆς τοὺς διαβάτας.

Αἰφνης ἠκούσθη ὄνομα, ὅπερ ἐξήγειρε φυσικῶς πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν.

— Κιν-Φό! Κιν-Φό! ἀνέκραζον μικροὶ τινες Κινέζοι, σκιρτῶντες καὶ κροτοῦντες τὰς χεῖρας ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους.

Εἶχε λοιπὸν ἀναγνωρισθῆ ὁ Κιν-Φό, καὶ παρήγε τὸ ὄνομά του τὸ σύνθημα ἀποτελεσματικόν;

Ὁ ἦρωας ἤμῶν ἔστη ἄκων.

Ὁ δὲ Κραίγ καὶ ὁ Φράυ ἠτοιμάσθησαν νὰ τάξωσι τὰ σώματά των εἰς προπύργιον αὐτοῦ.

Δὲν ἀπετείοντο ὅμως πρὸς τὸν Κιν-Φό αἱ κραυγαὶ ἐκεῖναι, οὐδ' ὑπώπτευε τις τὴν παρουσίαν του. Ἐστῆ λοιπὸν ἐκεῖνος ἀκίνητος, καὶ ἀνέμεινε περίεργος νὰ μάθῃ διατί ἠκούσθη τὸ ὄνομά του.

Ὁμιλὸς τις ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων εἶχε σχηματισθῆ περὶ αἰοῖδου τινος πλάνητος, ὃν ἐβραίνετο ἀσμενίζον τὸ πλῆθος· διότι πάντες ἐφώναζον, ἐπευφήμουν καὶ ἐχειροκρότου ἐκ προομιῶν.

Ὅτε ὁ ψάλτης εἶδεν, ὅτι εἶχε περὶ αὐτὸν ἐπαρκῆς ἀεροατήριον, ἐξήγαγε τῆς ἐσθῆτός του δέσμην εἰκόνων ποικιλοχρῶμων, καὶ διὰ φωνῆς ἤχηρᾶς ἀνέκραξεν:

— Αἱ πέντε φυλακαὶ τοῦ Ἐκατοντούτου!

Ἦτο ἡ περίφημος ἐλεγεία, ἣτις διέτρεχε τότε τὸ Οὐράνιον Κράτος.

Οἱ Κραίγ-Φράυ ἠθέλησαν ν' ἀπομακρύνωσι τὸν πελάτην των, ἀλλ' ὁ Κιν-Φό ἐπέμεινε νὰ μείνῃ. Οὐδεὶς τὸν ἐγνώριζε, καὶ πολλὴν ἠσθάνετο ἐπιθυμίαν ν' ἀκούσῃ τὴν ἐλεγείαν ἐκεῖνην, ἣν οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει, καὶ ἣτις εἶχεν ἀντικείμενον τὰ κατ' αὐτόν.

Ὁ ψάλτης ἤρχισεν ὡς ἐξῆς:

«Κατὰ τὴν πρώτην φυλακὴν ἡ σελήνη φωτίζει τὴν κορυφὴν τοῦ οἴκου τοῦ Σάγγ-Χαί. Ὁ Κιν-Φό εἶνε νέος, μόλις εἰκοσαετής. Ὁμοιάζει ἰτέαν, τῆς ὁποίας μόλις φύονται τὰ πρῶτα πράσινα φύλλα.

Ἡ δευτέρα φυλακὴ ἡ σελήνη φωτίζει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ πλουσίου γράμην. Ὁ Κιν-Φό εἶνε τεσσαρακοντούτης. Αἱ μυρταὶ του ἐπιχειρήσεις ἐπιτυγχάνουσιν ὅλαι, καὶ οἱ γείτονες τὸν πανηγυρίζουσιν.»

Ὁ ψάλτης ἤλλαξε φυσιογνωμίαν κ' ἐφαίνετο γηράσκων εἰς ἐκάστην στροφὴν· οἱ δὲ ἀκροαταὶ του τὸν ἐχειροκρότου παταγωδῶς.

Ἐξηκολούθησε:

«Τὴν τρίτην φυλακὴν ἡ σελήνη φωτίζει τὸν ὄριζοντα. Ὁ Κιν-Φό εἶνε ἐξηκοντούτης. Μετὰ τὰ πράσινα φύλλα τοῦ θερούς, τὰ κίτρινα χρυσάνθεμα τοῦ φθινοπώρου.

Ἡ τετάρτη φυλακὴ ἡ σελήνη κλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Ὁ Κιν-Φό εἶνε ὀγδοκοντούτης. Τὸ σῶμά του εἶνε ρικνόν, ὡς γαρίς ἐντὸς τοῦ θερμοῦ ὑδάτος. Παρακμάζει, . . . δύνει ὡς τὸ ἄστρον τῆς νυκτός!

Ἡ πέμπτη φυλακὴ οἱ ἀλέκτορες χαιρετίζουν τὴν ὑποφώσκουσαν αὐγὴν. Ὁ Κιν-Φό εἶνε ἑκατοντούτης. Ἀποθνήσκει, καὶ ἡ ζωηρότητα του ἐπιθυμία ἐκπληροῦται. Ἀλλ' ὁ ἀλαζὼν ἡγεμὼν ἔν ἀρεταίᾳ νὰ τὸν δεχθῆ. Ὁ ἡγεμὼν ἔν δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γέροντας, οἵτινες θὰ ἔλεγον λήρους εἰς τὴν αὐλήν του! Ὁ γέρον Κιν-Φό, μὴ δυνάμενος τοιοῦτοτρόπως νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, πλανᾶται εἰς αἰῶνας αἰῶνων!»

Καὶ τὸ πλῆθος ἐχειροκρότει καὶ ὁ ψάλτης ἐπῶλει καθ' ἑκατοντάδας τὴν ἐλεγείαν του, πρὸς τρία σαπέκα τὸ ἀντίτυπον!

Διατί νὰ μὴ ἀγοράσῃ καὶ ὁ Κιν-Φό; Ἐξήγαγε κέρματά τινα τοῦ θυλακίου του, καὶ ἔτεινε πλήρη τὴν χεῖρά του διὰ τοῦ πλήθους.

Αἰφνης ἡ χεῖρ του ἠνοιχθῆ καὶ τὰ κέρματα ἐκφυγόντα ἔπεσον χαμαί.

Ἀπέναντί του ἴστατο ἄνθρωπος, οὔτινος τὸ βλέμμα διεσταυρώθη πρὸς τὸ βλέμμα του.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Κιν-Φό, μὴ δυνήθεις νὰ κρατήσῃ τὸ ἐρωτηματικὸν καὶ θαυμαστικὸν συγχρόνως αὐτὸ ἐπιφώνημα.

Οἱ Φράυ-Κραίγ περιεκύκλωσαν αὐτόν, νομίζοντες ὅτι ἠπειλεῖτο, ὅτι ἀνεγνωρίσθη, ὅτι εἶχε θανασιῶως ἴσως πληγῆ.

— Ὁ Βάγγ! ἐφώνησεν ἐκεῖνος.

— Ὁ Βάγγ! ἐπανελάβον ὁ Κραίγ καὶ ὁ Φράυ.

Ἦτο ὁ Βάγγ ἀληθῶς, καὶ ἀνεγνώρισε τὸν παλαιόν του μαθητὴν. Ἄντι ὅμως νὰ ὁρμήσῃ πρὸς αὐτὸν ἀπώθησε βρωμαλέως τοὺς περιστάτας κ' ἐτράπη δραμαῖος εἰς φυγὴν δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν μακρῶν του σκελῶν.

Ὁ Κιν-Φό, ἐπιθυμῶν νὰ καθαρῶσιν τὴν ἀφῶρητον θέσιν του, ἐτράπη ἀδιστακτικῶς εἰς καταδίωξιν τοῦ Βάγγ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Κραίγ καὶ τοῦ Φράυ, οἵτινες οὔτε νὰ προδράμωσιν αὐτοῦ ἠθέλησαν οὔτε νὰ ὑστερήσωσιν.

Ἀναγνωρίσαντες καὶ αὐτοὶ τὸν δυσεύρετον φιλόσοφον, ἐνόησαν ἐκ τῆς ἐκπληξέως του ὅτι δὲν προσεδόκα καὶ αὐτὸς νὰ ἐπανίδῃ τὸν Κιν-Φό, ὡς οὗτος δὲν ἠλπίζε νὰ ἐπανίδῃ ἐκεῖνον εἰς αὐτὸ τὸ μέρος.

Διατί ὅμως ἐφευγεν ὁ Βάγγ;

Τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀνεξήγητον. Ἀλλ' ἐφευγεν ἐν τούτοις, ὡς εἰ πᾶσα τοῦ Οὐρανίου Κράτους ἡ ἀστυνομία τὸν κατεδίωκε.

Ἡ καταδίωξις ἐκεῖνη ὑπῆρξε μανιώδης!

— Δὲν εἶμαι κατεστραμμένος! Βάγγ! Βάγγ! δὲν εἶμαι κατεστραμμένος! ἐφώνει ὁ Κιν-Φό.

— Εἶνε πλούσιος! πλούσιος! ἐπανελάμβανον ὁ Φράυ καὶ ὁ Κραίγ.

Ἀλλ' ὁ Βάγγ ἦτο μακρὰν, καὶ δὲν ἤκουε τὰς λέξεις ταύτας ἵνα σταθῆ. Ἵπερβᾶς δὲ οὕτω τὴν προκυμαίαν τῆς διώρυγος, ἐφθασεν εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Δυτικοῦ προαστείου.

Οἱ τρεῖς διώκται του ἔτρεχον κατόπιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀντὶ νὰ τὸν προσεγγίσωσιν ἀπέμεινον τούναντιον πολὺ ὀπίσω του. Συνέτρεχον δὲ μετ' αὐτῶν καὶ πέντ' ἐξ Κινέζοι, καὶ ἀστυνομικοὶ τινες κλητῆρες, ὑπολαβόντες κακοῦργον τὸν τοσοῦτον ταχέως φεύγοντα.

Περίεργον πάντως ἦτο τὸ θέαμα τοῦ πνευστιῶντος ἐκεῖνου ὀμίλου, ὅστις ἐφάνει, ὠλόλυξε καὶ ἐπληθύνετο βαθυηδὸν καθ' ὅσον προεχώρει. Περὶ τοῦ ψάλτου εἶχε καθαρῶς ἀκουσθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Βάγγ προφερόμενον ὑπὸ τοῦ Κιν-Φό.

Ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ φιλόσοφος δὲν εἶχεν ἀποκριθῆ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μαθητοῦ του, διότι ἅπανα ἡ πόλις ἠθελε τότε τραπῆ εἰς καταδίωξιν τοσοῦτον διασήμου ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Βάγγ, αἰφνιδίως ἀποκαλυπτόμενον, ἤρκεσε. Βάγγ! ἦτο τὸ ἀνιγματοῦδες ἐκεῖνο πρόσωπον, οὔτινος ἡ ἀνακάλυψις ἤξιζε κολοσσικαίαν ἀμοιβήν. Τὸ πρᾶγμα ἦτο γνωστόν. Ὄστε ἂν ὁ Κιν-Φό ἔτρεχε κατόπιν τῶν ὀκτακοσίων χιλιάδων τάλληρων, ἅτινα ἀπετέλουν τὴν περιουσίαν του, οἱ δὲ Κραίγ-Φράυ κατόπιν τῶν ἀσφαλισθισῶν διακοσίων χιλιάδων, οἱ ἄλλοι ἐδίωκον δισχίλια τάλληρα τῆς ἐπιγγελημένης ἀμοιβῆς, καὶ πρέπει τις νὰ βυολογήσῃ ὅτι ἡ ποσότης ἦτο ἱκανὴ νὰ πτερῶσιν τοὺς πόδας τοῦ πλῆθους.

— Βάγγ! Βάγγ! εἶμαι πλουσιώτερος παρὰ ποτε! ἐφώνει πάντοτε ὁ Κιν-Φό, ὅσον δυνα-

τώτερον τῷ ἐπέτρειπεν ἢ ταχύτης τοῦ δρόμου.

— Δὲν εἶνε πτωχός! δὲν εἶνε κατεστραμμένος! ἐπανέλαβαν ὁ Κραίγ καὶ ὁ Φράυ.

— Πιάστε τον! Πιάστε τον! ἐκραύγαζε τὸ παρακολουθοῦν πλῆθος, αὐξάνον ἀδιακόπως.

Ἄλλ' ὁ Βάγγ οὐδὲν ἤκουε. Τρέχων ἀπνευστί, οὐδαμῶς διελογίζετο ν' ἀναστείλῃ τὴν ταχύτητά του, ὅπως ἀποκριθῇ ἢ στρέψῃ κἀν τὴν κεφαλὴν.

Διέδραμεν οὕτω τὸ προάστειον καὶ ἐτράπη τὴν παρά τὴν διώρυγα πλακόστρωτον ὁδόν, ἧτις ἐρημος οὕσα παρεῖχεν αὐτῷ πᾶσαν ἐλευθερίαν. Ἡύξησε τότε ἡ ὄρμη του, ἀλλ' κῦξησε φυσικῶς καὶ ἡ ὄρμη τῶν διωκόντων.

Ἡ ἔκφρων ἐκείνη φυγὴ διήρκεσεν εἴκοσι περιπότου λεπτά, οὐδεὶς δὲ ἠδύνατο νὰ συμπεράνῃ ποῖον θ' ἀπέβαινε τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐν τούτοις ὁ φυγὰς ἐφάνη ἐξασθενῶν ὀλίγον, καὶ ἡ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν διωκτῶν του ἀπόστασις ἤρχισεν ἐλαττωμένη.

Ἄλλ' ὁ Βάγγ τὸ ἐνόησε, καὶ κάμψας αἴφνης τὸν δρόμον του ἠφανίσθη ὀπισθεν τοῦ χλοεροῦ περιβόλου μικρᾶς παγώδας, δεξιόθεν τῆς ὁδοῦ.

— Δέκα χιλιάδες ταῖ! εἰς ὅποιον τὸν πιάσῃ! ἐφώνησεν ὁ Κιν-Φό.

— Δέκα χιλιάδες ταῖ! ἐπανέλαβον οἱ Φράυ-Κραίγ.

— Γιά! Γιά! Γιά! ὠλόλυξαν οἱ προτρέχοντες.

Ἄρμησαν δὲ πάντες πλαγίως ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ φιλοσόφου, καὶ περιέκαμψαν τὴν παγώδα.

Μετὰ μικρὸν ἀνεφάνη ὁ Βάγγ, ἀκολουθῶν στενὴν τινα διαγώνιον ἀτραπὸν, καὶ κάμψας ἐκ νέου, ὅπως παραπλανήσῃ τοὺς διώκτας του, ἐτράπη τὴν κυρίαν πλακόστρωτον ὁδόν.

Τότε ὁμοῦς ἐφάνη προδήλως ἐξαντλούμενος, καὶ πολλὰς κατ' ἐπανάληψιν ἐστρέψεν ὀπίσω τὴν κεφαλὴν. Ἄλλ' ὁ Κιν-Φό, ὁ Κραίγ καὶ ὁ Φράυ οὐδέως εἶχον ἐξασθενήσει· ἐτρέχον ἀκράτητοι, οὐδεὶς δὲ τῶν ἐπὶ προσδοκίᾳ τῆς ἀμοιβῆς συνδιωκόντων κατῴρθου νὰ προδράμῃ αὐτῶν.

Ἡ λύσις ἐπέκειτο. Ἦτο ζήτημα χρόνου, καὶ χρόνου προφανῶς συντόμου.

Πάντες, ὁ Βάγγ, ὁ Κιν-Φό καὶ οἱ ἑταῖροί του εἶχον φθάσει εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καθ' ἢ ἡ λεωφόρος ὑπερβαίνει τὸν ποταμὸν διὰ τῆς περιήμου γεφύρας τοῦ Παλικίου, ὅπου πρὸ δεκαεννέα ἐτῶν εἶχον συντρίψει τὰ γαλλικὰ τηλεβόλα τὸν ταρταρικὸν στρατόν.

Ἄλλ' ὁ Βάγγ, ἐξησθενημένος, ὤρμησεν ἐπὶ τὴν λεωφόρον, ὁ δὲ Κιν-Φό καὶ οἱ ἄλλοι προσήγγισαν εἰς αὐτὸν ἐσχάτην καταβαλόντες προσπάθειαν. Μετ' ὀλίγον εἴκοσι μόλις βήματα, δεκαπέντε, δέκα μόνον τοὺς ἐχώριζον.

Ἄλλ' ὁ Βάγγ ἠσθάνθη τότε, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου συναλαμβάνετο· ἐπειδὴ δὲ, ἐξ ἀνεξήγητου πεισμοσύνης, ἐφάνετο φοβούμενος καὶ ἀποφεύγων πᾶσαν

συνάντησιν μετὰ τοῦ ἀρχαίου μαθητοῦ του, ἐκινδύνευσε καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἵνα διαφύγῃ, καὶ πηδῆσας ὑπὲρ τὸ κιγκλίδωμα ἐβρίθην εἰς τὸν Πέϊ-Χό.

Ἄλλ' ὁ Κιν-Φό ἐσταμάτησεν ἐπὶ μικρὸν, κραυγάζων:

— Βάγγ! Βάγγ!

— Εἶτα δέ, ὄρμων καὶ αὐτός,

— Ὅ! τὸν συλλάβω ζῶντα! ἐφώνησε καὶ ἐβρίθην εἰς τὸν ποταμὸν.

— Κραίγ! εἶπεν ὁ Φράυ.

— Φράυ! εἶπεν ὁ Κραίγ.

— Διακόσιαι χιλιάδες τάλληρα πνίγονται!

Ἄλλ' ὑπερπηδῶντες δὲ ἀμφότεροι τὸ κιγκλίδωμα, ὤρμησαν εἰς βοήθειαν τοῦ ζημιώδους πελάτου τῆς Ἐκατοτοῦτιδος.

Ἄλλ' ὀλίγοι τινὲς τῶν ἐβελοντῶν τοὺς παρηκολούθησαν· μάταιος ὅμως ἐβελλε ν' ἀποβῇ ὁ τοσοῦτος ζήλος. Μάτην ὁ Κιν-Φό, ὁ Φράυ καὶ ὁ Κραίγ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες διηρύνθησαν παντοιοτρόπως τὸ βέδμα τοῦ Πέϊ-Χό· ὁ Βάγγ δὲν ἀνευρέθη. Παρασυρθεὶς πιθανῶς ὑπὸ τοῦ βέδματος, ἐξεβράσθη, τίς οἶδε ποῦ, ὁ ἀτυχὴς φιλόσοφος.

Ἄλλ' ἠθέλησεν ἄρα γε ἀπλῶς νὰ διαφύγῃ τοὺς διώκτας του, ἢ ἀπεφάσισε, διὰ μυστηριώδη τινὰ λόγον, ν' αὐτοκτονήσῃ; Οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ.

Μετὰ δύο ὥρας ὁ Κιν-Φό, ὁ Κραίγ καὶ ὁ Φράυ, ἀγανακτοῦντες μὲν ἀλλὰ στεγνωθέντες ὅπως δῆποτε καὶ γευματίσαντες, ἐτρέποντο πρὸς τὸ Πεκίνον, παρακολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Σούν, ὅστις ἐξυπνήσας ἐκ μέσου τοῦ ὕπνου του ἐβλάσφημι ὅσον δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ φαντασθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

Ἄλλ' ὁ ἀναγνώστης δύναται ἀκόπως, διατρέχων μίαν πόλιν, νὰ διατρέξῃ τέσσαρας.

Τὸ Πέϊ-Τσέ-Λί, ἡ βορειοτάτη τῶν δεκαοκτῶ ἐπαρχιῶν τῆς Κίνας, διαιρεῖται εἰς ἐννέα διαμερίσματα. Ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Χούν-Κιν-Φό, ἧτοι «πόλιν πρώτης τάξεως, ὑπακούουσαν εἰς τὸν Οὐρανόν», καὶ ἡ πόλις αὕτη εἶνε τὸ Πεκίνον.

Ἄλλ' ὡς φαντασθῇ τις κινεζικὸν αἰνιγματῶδες ἀβάκιον, ἐξήκοντα χιλιάδων στρεμμάτων ἔχον ἐπιφάνειαν καὶ ὀκτὼ λευγῶν περιμέτρον, οὐτινος τὰ ἀνόμοια καὶ ἀσύμμετρα τεμάχια πληροῦσιν ἀναγκαίως ἐν παραλληλόγραμμον, καὶ ἔχει ἀκριβῆ περίπου εἰκόνα τῆς μυστηριώδους ἐκείνης Καμβελού, τῆς πρωτεύουσας τοῦ Οὐρανίου Κράτους, ἣν τοσοῦτον παραδόξως περιέγραψεν ὁ Μάρκος Πόλος περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος.

Τὸ Πεκίνον περιλαμβάνει πρᾶγματι δύο διακεκριμένας πόλεις, χωριζομένας δι' εὐρείας λεωφόρου καὶ ὠχυρωμένου τείχους. Ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν, ὀρθογώνιον ἀποτελοῦσα παραλληλόγραμμον,

εἶνε ἡ κινεζικὴ πόλις· ἡ δὲ, σχηματίζουσα τετραγώνον σχεδὸν ἀκριβές, εἶνε ἡ πόλις ἡ ταρταρική, καὶ περιλαμβάνει δύο ἄλλας πόλεις, τὴν κιτρίνην, Χοάγγ-Τσίγγ καὶ τὴν Ἐβουθράν ἧτοι ἀπηγορευμένην.

Ἄλλοτε τὰς πόλεις αὐτὰς πάσας κατέκρινεν δύο περίπου ἑκατομμύρια· ἀλλ' ἡ μετανάστευσις, ἣν προσκάλεσεν ἡ πτωχεία, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν εἰς ἕν μόλις ἑκατομμύριον.

Τείχος ὠχυρωμένον, ἐξ λευγῶν ἔχον περίμετρον, ὕψος δὲ καὶ πάχος τεσσαράκοντα μέγρι πενήκοντα ποδῶν, περιβάλλει τὴν ταρταρικὴν πόλιν διὰ λαμπροῦ πλακοστρώτου περιπάτου, καὶ καταλήγει εἰς τέσσαρας μεγάλους γωνιαίους προμαχῶνας, ὅπου φρουροῦσι φύλακες.

Ἄλλ' αὐτοκράτωρ, Γίσις τοῦ Οὐρανοῦ, φρουρεῖται καλῶς, ὡς βλέπουσιν οἱ ἀναγνώσται.

Κατὰ τὸ κέντρον τῆς ταρταρικῆς πόλεως ἡ Κιτρίνη πόλις περιέχει ὄρος ἀνθρώπων, τριακοσίους πόδας ὑψηλόν, θαυμασίαν διώρυγα, καλουμένην *Μέσην θάλασσαν* καὶ διατεταταμένην ὑπὸ μαρμαρίνης γεφύρας, δύο μοναστήρια βίβλων, μίαν *Ἐξεταστικὴν* παγώδα, τὸν ναὸν τῶν Πνευμάτων, ἕτερον τῶν Ἀνέμων, καὶ πολλοὺς ἄλλους ναοὺς καὶ παγώδας.

Ἄλλ' ἐν μέσῳ δὲ τοῦ τετραπλευροῦ τούτου κρύπτεται ἡ ἀπηγορευμένη πόλις, ὀκτακοσίων στρεμμάτων ἔχουσα περιφέρειαν, καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ διώρυγας, ἣν ζευγνύουσιν ἐπτὰ μαρμαρίναι γέφυραι. Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ἀφοῦ ἡ βασιλεύουσα δυναστεία εἶνε μαντσοῦική, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πρώτης τῶν τριῶν τούτων πόλεων εἶνε ὀμόφυλοι· οἱ δὲ Κινέζοι κατοικοῦσιν ἐκτός, εἰς τὴν παρητηρημένην πόλιν.

Εἰς τὴν ἀπηγορευμένην αὐτὴν πόλιν εἰσχωρεῖ τις διὰ πύλης μεσημβρινῆς, ἧτις φέρει τὸ ὄνομα «τῆς Μεγάλης Ἀγνότητος» καὶ ἀνοίγεται μόνον εἰς τοὺς αὐτοκράτορας καὶ τὰς αυτοκρατεῖρας. Ἐγείρονται δ' ἐντὸς αὐτῆς τοσαῦτα ἀνάκτορα, καὶ μέγαρα δημόσια, καὶ ναοὶ καὶ οἰκοδομήματα, ὅσα οὐδέποτε, τοσοῦτον ποικίλα καὶ πλοῦσια, συνεσωρεύθησαν ἐν οἰαδήποτε ἀρχαίᾳ ἢ νέᾳ μεγαλοπόλει.

Περίξ τῆς Κιτρίνης πόλεως ἐκτείνεται ἡ πόλις ἡ ταρταρική, ὅπου ὑπάρχουσιν ἡ γαλλικὴ πρεσβεία, ἡ ἀγγλικὴ καὶ ἡ ῥωσικὴ, τὸ νοσοκομεῖον τῶν ἱεραποστόλων τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν καθολικῶν, οἱ σταυλοὶ τῶν ἐλεφάντων, οἵτινες εἶνα καὶ μόνον περιέχουσι, καὶ αὐτὸν μονόφθαλμον καὶ ἑκατοντούτην, καὶ οἰκοδομημάτων ἄλλων πληθὺς ἀπειρος καὶ πολυποίκιλος.

Ἄλλ' ἡ κινεζικὴ τοῦ Πεκίνου πόλις, καλουμένη Βαί-Τσέγγ, ὁμοιάζει κατὰ πολλὰ πρὸς τὴν ταρταρικὴν, ἀλλὰ καὶ διαφέρει ἐπίσης κατὰ τινα.

Δύο διάσθημοι ναοὶ κατέχουσι τὸ μεσημβρινὸν αὐτῆς μέρος, ὁ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ὁ τῆς Γεωργίας,

εἰς οὓς πρέπει νὰ προσθέσωμεν τοὺς ναοὺς τῆς θεᾶς Κοάνιν, τοῦ πνεύματος τοῦ Τρόμου, τοῦ Ἐξαγνισμοῦ, τοῦ Μέλανος Δράκοντος, τὰς ἀγοράς, τὰ θεάτρα, κ.π.λ.

Τὸ ὀρθογώνιον αὐτὸ παραλληλόγραμμον διαίρεται, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, διὰ σπουδαίας ἀρτηρίας, καλουμένης Μεγάλης Λεωφόρου, καὶ διατεταταμένης ὑπὸ ἄλλης εὐρείας ὁδοῦ, ὀνομαζομένης Χά-Κούα, ὅπου καὶ διέμενον, ὡς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ἡ μέλλουσα Κυρία Κιν-Φό.

Ἐνθυμεῖται ἐπίσης ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπιστολῆς δι' ἧς τῇ ἀνήγγελλε τὴν καταστροφὴν του, ἡ νεαρὰ χήρα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Κιν-Φό ἄλλην δευτέραν ἐπιστολήν, ἀκυροῦσαν τὴν πρώτην, δι' ἧς τῇ ἀνήγγελλετο, ὅτι ἀὐτὸς μικρὸς τῆς νεώτερος ἀδελφῆς ἠθέλην ἐπανελθεῖ πρὸς αὐτὴν πρὶν ἢ παρελθῇ ἡ ἑβδόμη σελήνη.

Περὶ τὸν νὰ εἰπωμεν, ἂν ἠρίθμησεν ἕκτοτε τὰς ὥρας καὶ τὰς ἡμέρας ἡ Λε-Οῦ. Ἄλλ' ὁ Κιν-Φό οὐδὲν εἶχε πλέον μνησθεῖ, καὶ οὐδεμίαν εἶχε δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὰς ἐπιστολάς τῆς, ἃς ἐστειλεν ἐκεῖνη εἰς Σάγγ-Χαί. Ἐννοεῖται δὲ ποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἀνησυχία τῆς, ὅτε ἐπέστη ἡ ταχθεῖσα προθεσμία καὶ ὁ Κιν-Φό δὲν ἐφάνη.

Κατὰ τὰς μακρὰς αὐτὰς ἡμέρας ἡ νεαρὰ γυνὴ δὲν ἐξῆλθε τῆς οἰκίας τῆς, καὶ ἀνυπόμονος προσεδόκα· ἡ δὲ δυσάρεστος Νάν δὲν ἦτο βεβαίως ἀρμόδια εἰς διασκέδασιν τῆς ἀνίας τῆς.

Τέλος ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ, ἵνα μεταβῇ καὶ προσευχηθῇ εἰς τὸν ναὸν Κοάν-Τι-Μιάο, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς θεᾶς Κοάνιν, θεότητος τῆς βουδικῆς θρησκείας, εἰς ἣν ἀνῆκε καὶ ἡ Λε-Οῦ. Καλέσσα δὲ τὴν Νάν, παρήγγειλεν αὐτῇ νὰ κράξῃ πρὸς τοῦτο ἐν φορεῖον.

Ἄλλ' ἡ Νάν ὕψωσε τοὺς ὤμους γρολλίζουσα, καὶ ἐξῆλθεν ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ παραγγελίαν, ἐνῶ ἡ νεαρὰ χήρα, μόνη ἐν τῷ δωματίῳ τῆς, ἐθεώρει τὸν ἄφρονον φωνογράφον, ὅστις δὲν μετέδιδεν αὐτῇ πλέον τοῦ ἀπόντος τὴν λαλίαν.

— Ἄ! εἶπεν, ἃς μάθῃ τοῦλάχιστον ὅτι δὲν ἔπαυσα νὰ τὸν συλλογίζωμαι, καὶ ἡ φωνή μου ἃς τοῦ τὸ ἐπαναλάβῃ ὅταν ἐπιστρέψῃ.

Ἄλλ' ὠθήσασα δὲ τὸν φωνογραφικὸν κύλινδρον, ἐπρόφερε μεγαλοφώνως τὰς τρυφερωτέρας φράσεις, ὅσας ἠδύνατο νὰ τῇ ὑπαγορεύσῃ ἡ καρδιά τῆς.

Τότε εἰσῆλθεν αἴφνης ἡ Νάν, καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ φορεῖον ἐνέμενε τὴν κυρίαν, «ἢ ὅποια ἤμποροῦσε νὰ μείνῃ καὶ εἰς τὸ σπῆτι τῆς».

Ἄλλ' ἡ Λε-Οῦ, ἐννοεῖται, οὐδεμίαν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὰς μεμψιμοιρίας τῆς Νάν, καὶ ἐπιβᾶσα τοῦ φορεῖου διετάξε νὰ φέρωσιν αὐτὴν εἰς τὸν ναὸν Κοάν-Τι-Μιάο.

Τὸ φορεῖον ἐκίνησεν, ἀλλὰ προέβαινε μετὰ μετρίστης δυσκολίας, διότι ἡ ὁδὸς ἦτο πλήρης ἀνθρώπων. Τέλος ἐφθασε πρὸ τοῦ ναοῦ, καὶ ἡ νε-

αρά χέρα εισελθούσα ἐγονυπέτησε πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς. Εἶτα δὲ κατηθύνη πρὸς ἱερὰν τινα συσκευήν, ἣτις ὀνομάζεται «Μύλος παρακλήσεων» τοῦ μύλου τούτου αἱ δικτῶ πτέρυγες ἤγγιζον στρεφόμενοι διὰ τοῦ ἄκρου των μικρὰς ταινίας, ἐφ' ὧν ἦσαν ἐπιγεγραμμένα ἱερὰ ῥητά.

Σοβαρὸς τις βόνζος ἀνέμενε πλησίον τῆς συσκευῆς τοὺς πιστοὺς καὶ ἰδίως τὴν τιμὴν τῆς πίστεως αὐτῶν.

Ἡ Λε-Οὐ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἱερέα τοῦ Βοῦδα ὀλίγα ταῖλ, εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν· εἶτα δὲ ἤγγισε διὰ τῆς δεξιᾶς τῆς χειρὸς τὸν στρόφαλον τοῦ μύλου καὶ ἔθηκεν αὐτὸν εἰς κίνησιν, ἀφοῦ ἔθλιψε διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὴν καρδίαν τῆς.

— Ταχύτερον! ἐφώνησεν αὐτῇ ὁ βόνζος, καὶ ἡ νεαρά γυνὴ ἐκίνησε τὸν μύλον ὀρμητικώτερον.

Ἡ περιδίνησις ἐκείνη διήρκεσεν ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας, μεθ' ἧς ὁ βόνζος ἐβεβαίωσεν ὅτι αἱ εὐχαὶ τῆς ἱκέτιδος ἤθελον εἰσακουσθῆναι.

Ἡ Λε-Οὐ προσεκύνησε καὶ πάλιν τὸ ἀγαλμα τῆς θεᾶς Κόανιν, καὶ ἐξελθούσα τοῦ ναοῦ ἀνέβη εἰς τὸ φορεῖόν τῆς, ἵνα ἐπανεέλθῃ οἰκαδε.

Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ φορεῖον εἰσῆρκετο εἰς τὴν Μεγάλην Λεωφόρον, οἱ φορεῖς ἠναγκάσθησαν νὰ παραμερίσωσι ταχέως, διότι στρατιῶται ἐξώθηον ἀποτόμως τὰ πλήθη. Τὰ καταστήματα ἐκλείοντο κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν, αἱ δὲ πλάγαι ὁδοὶ ἐφράσσοντο διὰ κυανῶν παραπετασμάτων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἀστυνομικῶν κλητῶν.

Μακρὰ συνοδία, κατέγουσα μέρος τῆς λεωφόρου, προὔχρει θυροθυδῶς.

Ἦν ὁ αυτοκράτωρ Κόγγ-Σίν, ὅστινος τὸ ὄνομα σημαίνει «Συνέχειαν Δόξης», ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πιστὴν ταρταρικήν του πόλιν, ἧς ἐμέλλε ν' ἀνοιχθῆ ἐνώπιόν του ἡ κεντρικὴ Πύλη.

Κατόπιν τῶν δύο προδρόμων ἔβαινον οὐλαμὸς προσκόπων, ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἀποσπάσματος ἱππέων, τεταγμένων εἰς δύο παραλλήλους στοίχους καὶ φερόντων ῥάβδους κρεμασμένας ἀπὸ σταυρωτοῦ τελαμῶνος.

Κατόπιν αὐτῶν ὄμιλος ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἔφερον ἀνεπτυγμένον τὸ κίτρινον θυσαναυτὸν ἀλεξήλιον, ὅπερ ἐκόσμηε ὁ δράκων—, ἐμβλημα τοῦ αυτοκράτορος, ὡς ὁ φοῖνιξ εἶνε ἐμβλημα τῆς αυτοκρατορίας.

Μετὰ ταῦτα ἐπαφάνη τὸ φορεῖον, ὅστινος εἶχεν ἀνασπρῆθῆ τὸ ἐκ κίτρινης μετᾶξης κάλυμμα, κομίζόμενον ὑπὸ δεκαῶν ἀνδρῶν, φορούντων ἐσθῆτας ἐρυθρᾶς, καταστίκτους διὰ λευκῶν κοσμήτων, καὶ μεταξωτοὺς κεντημένους ὑπενδύτας. Πρίγκηπες δὲ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ ἀνώτεροι δημόσιοι λειτουργοί, ἐπιβαίνοντες ἱππων λευκῶν, ὧν ἡ σκευὴ ἦν ἐπίσης ἐκ μετᾶξης κίτρινης, εἰς δεῖγμα ὑψίστης εὐγενείας, ἠκολούθηον τὸ αυτοκρατορικὸν φορεῖον, ὅπου ἔκειτο ἡ

νακεκλιμένος ὁ Υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ἐξάδελφος τοῦ αυτοκράτορος Τόγγ-Τσὲ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ ἡγεμόνος Κόγγ.

Μετὰ τὸ φορεῖον ἤρχοντο οἱ ἱπποκόμοι καὶ οἱ ἀναπληρωτικοὶ φορεῖς· οὕτω δὲ τέλος ὀλόκληρος ἡ συνοδία παρῆλθεν ὑπὸ τὴν Πύλην τοῦ Τιέν, πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τῶν διαβατῶν, ἐμπόρων καὶ ἐπαυτῶν, οἵτινες ἠδυνήθησαν νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ ἔργον των.

Τὸ φορεῖον τῆς Λε-Οὐ ἀνέλαβεν ἐπίσης τὸν δρόμον του καὶ ἀπέθηκεν αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μετὰ δίωρον ἀπουσίαν.

Ἄλλὰ ποῖαν ἐκπληξιν ἐπεφύλασεν ἡ θεὰ Κόανιν εἰς τὴν νεαρὰν γυναῖκα!

Καθ' ἣν στιγμὴν ἴστατο τὸ φορεῖον, ἄμαξα κονιοσκεπῆς, συρομένη ὑπὸ δύο ἡμιόνων εἶχεν ἐπίσης σταματήσει πρὸ τῆς θύρας, καὶ ἀπέβαιναν ἐξ αὐτῆς ὁ Κιν-Φό, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Κραίγ, τοῦ Φράυ καὶ τοῦ Σούν.

— Σὺ! Σὺ! ἐφώνησεν ἡ Λε-Οὐ, μὴ δυναμένη νὰ πιστεύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς.

— Ἀγαπητῆ μου μικρὰ ἀδελφὴ! ἔκραξεν ὁ Κιν-Φό, δὲν ἀμφέβαλλες περὶ τῆς ἐπιστροφῆς μου;..

Ἡ Λε-Οὐ δὲν ἀπεκρίθη. Ἐδράξῃ τὴν χεῖρα τοῦ φίλου τῆς καὶ ἔσυρεν αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς, ἐνώπιον τῆς μικρᾶς φωνογραφικῆς συσκευῆς, εἰς ἣν ἐξέμυστρηρέτο τοὺς πόνοισ τῆς.

— Οὐδὲ στιγμὴ μίαν δὲν παρῆλθε, χωρὶς νὰ σὲ περιμένω, ἀγαπητῆ μου καρδιά κεντημένη μὲ ἀνθὴ μεταξωτά!

Μεταβάλλουσα δὲ τὴν θέσιν τοῦ κυλίνδρου, ὤθησε τὸ ἐλατήριον ὅπερ ἐκίνησεν αὐτὸν ἐκ νέου.

Ὁ Κιν-Φό ἠδυνήθη τότε ν' ἀκούσῃ φωνὴν γλυκεῖαν ἐπαναλαμβάνουσαν ὅ,τι πρὸ μικροῦ ἔλεγεν ἡ τρυφερὰ Λε-Οὐ.

«Ἐπᾶνελθε, μικρὸ μου ἀγαπητὸ ἀδελφέ! Ἐπᾶνελθε πρὸς με! Ἄς μείνωσιν ἡνωμένοι αἱ καρδίαι μας ὡς τὰ δύο ἄστρα τοῦ Ποιμένου καὶ τῆς Λύρας! Οὐδὲν ἄλλο διανοοῦμαι ἢ τὴν ἐπιστροφὴν σου...»

Ἡ συσκευὴ ἐσίγησεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, εἶτα δ' ἐπανελάβε, διὰ παραχόρδου ὅμως καὶ στρουφνῆς φωνῆς:

«Δὲν φθάνει μία κυρά, μᾶς χρειάζεται πόρα καὶ αὐθέντης! Ὁ ἄρχων Γέν νὰ τοὺς πνίξῃ καὶ τοὺς δύο!»

Ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο ἡ γνωστὴ φωνὴ τῆς Νάν. Ἡ ἔλεεινὴ γρατὰ εἶχεν ἐξακολουθήσει ὀμιλοῦσα μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Λε-Οὐ, ἐνῶ ὁ φωνογράφος, κινούμενος ἔτι, ἀνέγραφεν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τοὺς ἄφρονας αὐτῆς λόγους.

Ἐπὶ τῆς φωνῆς αὐτῆς ἐπὶ τινὰς στιγμάς, εἶτα δ' ἐπανελάβε, διὰ παραχόρδου ὅμως καὶ στρουφνῆς φωνῆς:

«Δὲν φθάνει μία κυρά, μᾶς χρειάζεται πόρα καὶ αὐθέντης! Ὁ ἄρχων Γέν νὰ τοὺς πνίξῃ καὶ τοὺς δύο!»

[Ἐστία, συνέχισις]

ΔΗΜΩΔΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ρ'

Πρὸ ἐνὸς καὶ ἐπέκεινα αἰῶνος ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκος ὁ μέγας ἐθεώρησε καταλλήλοτατον μέσον σατυρισμοῦ τοῦ περιωνύμου τότε ὑπομνηματιστοῦ τῆς Βίβλου δομινικανοῦ καλοῦ Ἰωάννου Δόμ. Καλμὲτ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτῆς μεθόδου εἰς δημώδη παραμύθια. Καὶ λαθῶν ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Περρώ τὸν Γαλαζογέννη (Barbe-Bleue) ἐπεβάλετο νὰ ποδεῖξῃ ὅτι κατὰ τὸν τρόπον ἐκάστοτε τῆς ἐξετάσεως δύνανται καὶ τὰ κομικώτατα ὡς σπουδαῖα καὶ τὰ σπουδαιότατα ὡς κομικὰ νὰ παρασταθῶσι. Τὸ ἔργον τοῦ ὀμιλητοῦ τοῦ Βολταίρου διδάσκει ἡμᾶς, ἂν ὄχι ἄλλο, τοῦτο ὅμως, ὅτι μόνον ὁ θελὼν νὰ στεῖσθῃ ἐπιτρέπεται νὰ γράψῃ σχόλια καὶ παρεκβολὰς εἰς παραμύθια. Τοιαύτη τοῦλάχιστον γνώμη ἐπεκράτει κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα, καὶ εὐάριθμοι εἰσιν οἱ μὴ συμμεριζόμενοι ταύτην καὶ κατὰ τὴν παρούσαν.

Ἐπιχειρῶν καὶ ἐγὼ οὐχὶ παίζων, ἀλλὰ μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης σοβαρότητος νὰ σχολιάσω ἐν παραμύθιον, ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀναγνωρίζω πόσον ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀπροσδιόνυσος θὰ φανῶσιν ἴσως εἰς τινὰς τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐστίας αἱ δικαιολογίαι· ὅτι ἡ ἐπιμελής καὶ εὐμέθοδος τῶν παραμυθίων ἔργονα διαλευκαίνει ἢ καὶ ὅλως λυθεῖ πολλὰ ζητήματα τῆς γλωσσολογίας, τῆς ἐθνολογίας ἱστορίας, τῆς γραμματολογίας, τῆς ἐθολογίας καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν εἰς ἵα· ὅτι πολλοὶ, καὶ δὴ σοφοὶ καὶ σπουδαῖοι, ἠσχολήθησαν εἰς τοιαύτας μελέτας, ἄς μονονοῦχι εἰς αὐτοτελεῖ ἐπιστήμην προήγαγον· ὅτι ἴδια πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον περιοδικὰ ἐξεδίδοντο ἐν Γερμανίᾳ ἡ *Ανατολὴ καὶ Δύσις (Orient und Occident)* ὑπὸ τοῦ δεινοῦ σανσκριτιστοῦ Βένφαυ, καὶ ἡ *Ἐφημερίς τῆς γερμανικῆς μυθολογίας (Zeitschrift für deutsche Mythologie)* ὑπὸ τοῦ διασήμου μυθολόγου Μάννχαρτ· καὶ ὅτι τοιαῦται ἔρευναι τὴν πρωτίστην κατέγουσι θέσιν ἐν ἑτέροις περιοδικοῖς, ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ ἐν ταῖς *Σημειώσεσι καὶ ζητήμασι (Notes and Queries)*, ἐν Γαλλίᾳ ἐν τῇ *Κελτικῇ ἐπιθεωρήσει (Revue Celtique)*, ἐν τῇ *Ῥωμανίᾳ (Romania)* τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Ῥωμανικῆς μυθολογίας*, ἐν Γερμανίᾳ ἐν τῇ *Αλεμαννία*, τῇ *Γερμανία*, τῇ *Ἀγγλία (Anglia)*, ταῖς *Ἀγγλικαῖς μελέταις (Englische Studien)*, τῇ *Ἀλλοδαπῇ (Ausland)*, τῇ *Ἐφημερίδι τῆς γερμανικῆς μυθολογίας (Zts. f. deutsche Philologie)*, τῇ *τῆς γερμανικῆς ἀρχαιότητος (Zts. f. deutsches Alterthum)* κ. ἐπὶ τέλους τ.λ. διότι περιττόν εἶνε βεβαίως νὰ παρατείνωμεν τὴν σχολιοτενῆ αὐτῶν ἀπαρίθμησιν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν ἀξίας, ἣτις ὑπὸ γενοῦ μόνον κύκλου λογίων ἀναγνωρί-

ζεται καὶ ἐκτιμᾶται, τὰ παραμύθια κέκτηνται καὶ ἑτέραν, ἣτις ἂν καὶ παροράται ἴσως καὶ ἐν Κερὸς μίση τίθεται ὑπὸ τῶν σοφῶν, οὐδόλως ὁμῶς ἐκ τούτου μειοῦται. Εἰσὶ παλαιοὶ παιδικὴ ἡμῶν φίλοι καὶ ἀποπνεύουσι τὸ ἄρρητον ἐκεῖνο γόητρον, ὅπερ ἐνέχουσι πάντα τάναναλοῦντα εἰς τὴν μνήμην τοὺς χρόνους τῆς νεαρᾶς ἡμῶν ἡλικίας. Ἡ δὲ λεπτολόγος ἐξέτασις πρὸς ἐγγυτέραν γνῶσιν τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, καίπερ ἀποστεροῦσα αὐτὰ ἐν μέρει τῆς ποιητικῆς των καλλονῆς, φρονούμεν ὅτι δὲν ἀμοιρεῖ πῶς ἐνδιαφέροντος. Ἡ σκέψις αὕτη ἐνθαρρύνει ἡμᾶς νὰ ὑποκλέψωμεν χάριν μονοτόνων παραλληλισμῶν καὶ ξηρῶν παραπομπῶν στήλας τινὰς τῆς Ἐστίας εἰς εὐτραπελωτέρα ἀναγνώσματα προσωρισμένας.

Οὐχὶ ἀνευ ἀπορίας θᾶνέγνωσαν ἴσως τινὲς τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ φύλλῳ δημοσιευθὲν παραμύθιον. Ὁ ἐπιζητῶν ἐν δημῶδεσι παραμυθίοις ψυχαγωγίαν, ὅταν εἶνε συνειθισμένος νὰ εὐρίσκη ἐν διηγήμασιν, ὡς γράφονται νῦν, θὰ ἴδῃ τάχιστα διαψευδομένας τὰς ἐλπίδας του. Εἰκονικαὶ παραστάσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων ἰδεῶν τῶν παναρχαιοτάτων ἡμῶν προγόνων, τὰ παραμύθια μεταδίδονται ἀσυνειδήτως οὕτως εἰπεῖν, διότι αἱ ἀρχικαὶ ἐννοιαὶ εἰσὶν ἀκατάληπτοι πλέον τοῖς διηγουμένοις, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μετὰ πολλῶν προσθηκῶν, ἀφαιρέσεων, διορθώσεων καὶ παραφθορῶν, οὕτως ὥστε ὁμοιάζουσι νόμισμα, οὐ ἀποτριβεῖς ἐκ τῆς πολλῆς κυκλοφορίας κατ᾽ ἐστὴν δυσδιάκριτος ὁ τύπος· αἱ μᾶλλον παρεφθαρμένοι, αἱ μεταγενεστέρως ἐποχῆς παραλλαγῆ εἰσὶ τεχνικώτεροι, εὐγενέστεροι, λογικώτεροι καὶ τερπνότεροι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον; ἐν ᾧ αἱ ἀρχαϊκώτεροι, διατηροῦσαι τὸν τραχὺν καὶ ἄξεστον πρωτόθετον φλοιὸν, παρίστανται εἰς ἐπιπόλαιον παρατηρητὴν ὡς τερατώδη τινα ἐξαμβλώματα, παράλογα καὶ ἀπαρέσκευα πάντοτε. Ὁ τι ὅμως τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀπολλύουσιν ἐξεταζόμενα ὡς ἔργα καλλιτεχνικά, κερδαίνουσι μελετώμενα ὡς μνημεῖα ἐποχῶν παναρχαίων· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀξία αὐτῶν εἶνε ἀνωτέρα τῶν ἐστιλβωμένων νεωτέρων παραλλαγῶν, αἵτινες οὐδέποτε κατὰ τὴν τεχνικὴν ἐπεξεργασίαν ἀνήλθον εἰς βαθμὸν τοιοῦτον τελειότητος, ὥστε διὰ τῆς ὑπεροχῆς των ὑπὸ καλολογικὴν ἐποψὴν νάντισταθμίζωσι τὰ μειονεκτικὰ αὐτῶν ὑπὸ ἐπιστημονικῆν.

Τὰ παραμύθια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διετήρησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀναλλοίωτα ἢ ἐλάχιστα παρηλλαγμένα, οὐ μόνον τὸν ἀρχικὸν πυρῆνα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξωτερικὴν περιβολήν. Ἄν δὲ μὴ ὑπῆρχον τὰ μεστὰ ἐμπνεύσεως καὶ ὑψηλῆς ποιητικῆς ἐξάρσεως δημοτικᾶ αὐτοῦ ἔργα, κρίνων τις μόνον ἐκ τούτων, οἰκτίστην θὰ συνελάμβανεν ἰδέαν περὶ τῆς διανοητικῆς

αὐτοῦ καταστάσεως. Τῷ ὄντι τὰ ἡμέτερα παραμύθια φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐλευσινὰ ἀποκυήματα βαρβάρου φαντασίας, συγγενέστατα κατὰ τοῦτο τοῖς τῶν ἀγρίων λαῶν, τῶν Βσκιμῶ, τῶν Ἐρυθροδέρμων τῆς Ἀμερικῆς, τῶν Πολυνησίαν. Τὸ παραμύθιον τοῦ Ἀστεροῦ καὶ τῆς Πούλιας, ὅπερ θὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα, ἐπιμαρτυρεῖ μοι τοῖς λόγοις· ἡ μάνα, ἃφ' οὗ ἔφαγε τὸ περιστέρι ἢ γάτα¹, παρατίθησι πρὸς βρῶσιν τῷ σύζυγῳ τὸν ἴδιον μαστόν· ὁ δὲ σύζυγος μαθὼν κατόπιν τὸ πρᾶγμα καὶ μὴδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐκπλαγεῖς, ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ φάγῃ καὶ τὰ τέκνα του, διότι πολὺ νόστιμον τῷ ἔφην τὸ ἀνθρώπινον κρέας· καὶ τοῦτο προθύμως ἀποδέχεται ἡ μήτηρ· ἔπονται δὲ ἀνευδοξότατα τῶν πραγμάτων, ἡ μεταμορφώσεις τοῦ ἀδελφοῦ εἰς ἀρνίον, ἡ αὐξήσις τοῦ δένδρου περιλειχομένου ὑπὸ τοῦ ἀρνίου κτλ. κτλ.

Καὶ ὅμως τὸ παραμύθιον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων καὶ πολυτιμοτάτων· ὁ Χάν ἀποκαλεῖ αὐτὸ τὸν μαργαρίτην τῆς ὅλης συλλογῆς του· ἐν ᾧ ἀφ' ἐνός βρίθει μυθολογικῶν διδομένων πολλῆς σημασίας, ἀφ' ἑτέρου αἱ πολυπληθεῖς παρὰ διαφοροῖς λαοῖς σωζόμεναι παραλλαγῆαι αὐτοῦ μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀρχαιότητός του. Ἀνάγεται δὲ εἰς τὴν μεγάλην τάξιν τῶν παραμυθίων, ἅτινα ἀπέρρευσαν ἐκ μετεωρολογικῶν μύθων· ἐν αὐτῷ ὅμως ἀνευρίσκουμιν προσέτι καὶ ἴχνη ἀστρονομικῶν μύθων ἀναμιξ μετὰ τῶν μετεωρολογικῶν καὶ ἀπηγήσεις τῆς περὶ μετεωψυχώσεως αἰγυπτιακῆς θεωρίας ὡς ἀναπτύσσεται ἐν τῷ παραμυθίῳ τῶν δύο ἀδελφῶν, περὶ οὗ εἰπομέν τινα ἐν τῷ πρώτῳ ἀρθρῳ.

Ὁ Χάν κατατάσσει τοῦτο εἰς γενικόν τινα τύπον, ὃν ἐπωνόμασεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ μύθου περὶ Φρίξου καὶ Βελλῆς, τοῦ πολλὰς μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἔχοντος ὁμοιότητος. Ὁ ἑλληνικὸς μῦθος εἶνε ἀναμφισβητήτως μετεωρολογικὸς· ὁ χρυσομαλλὸς κριὸς παρίστησι, νομίζομεν, νέφος χρυσομαλλόν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἢ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον πεσοῦσα ἀδελφὴ νέφος καταπίπτων εἰς βροχὴν, τὸ δ' ὄνομα τῆς μητρὸς τῶν ὄρφανῶν Νεφέλης οὐδένα ἐπιτρέπει ἐνδοιασμὸν περὶ τῆς τοιαύτης ἐρμηνείας². Ἐν

1. Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ἐν παρῶν, ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς οἱ καθαρεύοντες τὴν γλῶσσαν ἀποσκορακίζουσι τὴν λέξιν ταύτην ὡς χυδαίαν, γράφοντες τὸ ἀρχαῖον γαλῆ. Ἄλλο γαλῆ καὶ ἄλλο γάτα. Οἱ ἀρχαῖοι—ἢς μὴ φανῇ τοῦτο εἰς τινας παραδόξον—ἡ γγῶον τὴν ἡμέρον γάταν· ἢ ἀγρία γαλῆ, ἐξημερωθεῖσα ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων κατέστη κατοικίδιον ζῶον αἰῶνας πινὸς μετὰ Χριστόν· λίαν δὲ προσηκόντως ὡς νέον εἶδος κελνεῖαν ἔλαβεν ὄνομασίαν, γάτος ἢ κάτος, ἥτις ἄγνωστον ἂν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἢ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἰδόθη αὐτῷ τὸ πρῶτον.

2. Καὶ ἡ ἐξακολούθησις τοῦ μύθου, ἡ εἰς Κολχίδα θηλονότι, ἔθα ἔκαστεν ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος (Ἡλίου) παῖς Αἰήτης, ψυγὴ τοῦ Φρίξου, ἢ ὑπὸ δράκοντος φυλακῆ

τῷ δημῶδει παραμυθίῳ ὅμως εἰσεχώρησαν οὐκ ὀλίγα μεταβολαί· ἀντὶ τῆς μητρικῆς αὐτῆς ἢ μήτηρ καταδιώκει τοὺς ἀδελφοὺς, τὸν κριὸν ἀντικαθίστησιν ὁ εἰς ἀρνίον μεταμορφωθείς Ἀστερόν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπεισόδια ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ ἀρχαίου μύθου. Ἀκριβῶς ὅμως ὅμοιον τῷ ἡμετέρῳ εἶνε γερμανικόν τι παραμύθιον, πολλῶ μεταγενέστερον, ὡς ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ἐμφαίνεται. Ἐν τῷ παραμυθίῳ ὁ Ἀδελφούλης καὶ ἡ ἀδελφούλα τῆς συλλογῆς τῶν ἀδελφῶν Γρίμ¹ οἱ ἀδελφοὶ εἰσὶν ὄρφανοί, οἵτινες μὴ ὑποφέροντες τὰς κακώσεις τῆς μητρικῆς δραπετεύουσι τῆς πατρικῆς οἰκίας· ὁ ἀδελφὸς διψᾷ καθ' ὄδον, ἀλλ' ἡ μητριὰ ἦτο μάγισσα καὶ εἶχε μαγεύσει ὄλας τὰς πηγὰς, τοῦτο δὲ γινώσκουσα ἡ ἀδελφὴ τὸν ἀποτρέπει τοῦ νὰ πῆρ ἀπὸ τοῦ πρώτου παραυχόντος βυακίου, ἵνα μὴ γίνῃ τίγρις καὶ τὴν φάγῃ· κατόπιν καὶ ἀπὸ τοῦ δευτέρου, ἵνα μὴ γίνῃ λύκος· ἀπὸ τοῦ τρίτου ὅμως δὲν ἰσχύει νὰ τον ἐμποδίσῃ, ἀλλὰ ὑπὸ δίψης φλογεράς συνεχόμενος πίνει καὶ μεταμορφοῦται εἰς δορκάδα. Μετὰ μικρὸν εὐρίσκουσι οἱ ἀδελφοὶ ἐρημικόν τινα οἰκίσκον ἐν τῷ δάσει, καὶ ἐκεῖ καταλύσαντες μένουσιν ἐπὶ τινα χρόνον ἀνευρόλητοι· ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ βασιλόπουλον θηρεῖον ἐν τῷ δάσει, ἀνακαλύπτει τὸ καταφύγιόν των καὶ θαυμάσας τὴν καλλονὴν τῆς νεάνιδος, νυμφεύεται καὶ παραλαμβάνει αὐτὴν μετὰ τῆς δορκάδος εἰς τὰνάκτορα. Ἡ μητριὰ μαθοῦσα ἐκ τοῦ μαγικοῦ αὐτῆς κατόπτρου τὰ κατὰ τὴν προγονὴν τῆς, μετασχηματίζεται εἰς μαίαν, ὅτε δ' ἡ βασίλισσα ἔπεικεν ἄρρεν τέκνον, προσποιουμένη ὅτι θέλει νὰ λούσῃ αὐτὴν, τὴν ῥίπτει εἰς πύρινον λουτρόν, καὶ νομίσασα ὅτι κατεκῆ, ὑποβάλλει εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς τὴν ἀσχημοτάτην κόρην τῆς. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα σώζεται ἐν θαύματος, καὶ λάθρα προσερχομένη ἐκάστην νύκτα, θηλάζει τὸν τέκνον τῆς· ἐπὶ τέλους ἀνακαλύπτει τὸ πρᾶγμα ὁ βασιλεὺς καὶ θανατώνει τὴν κακὴν μητριάν καὶ τὴν ὑποβολιμαίαν βασίλισσαν, ὁ δ' ἀδελφὸς ἀναλαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ μορφήν.

Τοῦτο, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον ἡμεῖς εἰξεύρομεν, εἶνε τὸ μόνον παραμύθιον, οὗ ἡ καθόλου οἰότης χρυσοῦ δέρατος κτλ. ἐπιδέχεται τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν. Ὁ δράκων (παράστασις τῆς χειμερίου ὄρας) κρατεῖ ἐπὶ ἐπὶ ἔτη (τοῦ ἐπὶ τῆς χειμερινῆς μηνῆς) θησαυρὸν ἢ γυναικῆς (τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος ἢ τῆς νεφέλης). Ὁ θεὸς τοῦ κεραινοῦ ἢ τοῦ ἡλίου φονεύσας τὸν δράκοντα γίνεταί κύριος τοῦ θησαυροῦ ἢ ἐλευθεροῖ τὰς δαεμάς γυναικῆς. Ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων ἀπέρρευσαν ἀναρίθμητοί μῦθοι καὶ παραμύθια, ἅπαντα σχεδὸν τὰ περὶ δράκοντοκτονισμῶν, ὧν ὁ ἀρχικὸς κυρτὴν εὑρήται ἐν τῆς Βέδαις. Ὁ Ἰνδρᾶς (θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ κεραινοῦ) φονεύσας τὸν δράκοντα Ἀχι, ἐλευθεροῖ τὰς οὐρανίας νύμφας τῶν ὑδάτων Ἀψαράς καὶ παραλαμβάνει τὸν δράκοντοφροῦρητον θησαυρὸν.

1. Grimm, Kinder und Hausmaerchen. Goett. 1864 αρ. 11 τ. I, σ. 57-64.

κονομία συμπύπτει τῆ τοῦ ἑλληνικοῦ. Ἐν παραμυθίοις δὲ ἄλλων λαῶν εὐρίσκουμιν πολλὰς ὁμοιότητας ἐν τοῖς καθ' ἕαστα. Ταύτας ἀναφέρουμιν ἐνταῦθα ὅσον δυνάμεθα συντομώτερον.

Ἡ ἰδέα τῆς ἀποφάσεως τῶν γονέων νὰ φάγωσι τὰ τέκνα των καὶ ἡ διαφυγὴ αὐτῶν ἀπαντᾷ καὶ ἐν τινι λαπωνικῷ παραμυθίῳ. Σύζυγοι ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Στάλλο (εἶδος δρακόντων, γιγάντων) εἶχον υἱὸν καὶ κόρην· ἐπελευθέρως σιτοδείας, ἀποφασίζουσι νὰ σφάζωσιν ἐν παιδίον των, ἀλλὰ δὲν συμφωνοῦσι ποῖον ἐκ τῶν δύο. Ἀκούσασα ἡ κόρη, κατορθοῖ νὰ δραπετεύσῃ, καταφεύγει μακρὰν εἰς οἰκίαν τινα, ἐνθα καὶ νυμφεύεται. Ὁ γαμβρὸς θέλει νὰ ζητήσῃ προῖκα ἀπὸ τὰς πενθερικὰς του, παρὰ τὰς παραστάσεις τῆς συζύγου του· ἀλλὰ μόλις ἔφθασαν καὶ παρέμειναν ὀλίγον εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Στάλλο, κατανοήσαντες τὸν κίνδυνον, φεύγουσι, καὶ καταδιωχθέντες, διασώζονται διὰ τεχνασμάτων τῆς κόρης¹.

Τὰ κατὰ τὴν δίωξιν τῶν παιδίων ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῶν, τὰ ἀνυπέρολητα ἐμπόδια, εἰς ἃ μεταβάλλονται τὰ διάφορα σκευῆ ῥιπτόμενα, ἐπεισόδια κοινότατα ἐν παραμυθίοις πολλῶν λαῶν, ἔχουσι βάσιν τὴν μυθικὴν παράστασιν τοῦ φυσικοῦ φαινομένου τῆς καταιγίδος. Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ ἦσαν πηγῆαι ἀνεξάντλητοι μύθων διὰ τοὺς πρώτους λαοὺς· καὶ εἶνε λίαν εὐληπτον τοῦτο, ὅταν ἀναλογισθῶμεν μετὰ πόσου φόβου καὶ μεθ' ὁποῖου ἐνδιαφέροντος ἀπέβλεπον οἱ ἄνθρωποι τῶν παναρχαιοτάτων χρόνων εἰς τὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Ἡ ἐκ τούτων βλάβη ἢ ὠφέλεια ἦν ἄσπετος, ἀπροφύλακτοι δὲ καὶ ἀπροστάτευτοι κατὰ τῆς πάλης τῶν στοιχείων ἐκαραδίκου τὴν ἔκβασιν ταύτης μετ' ἀγωνίας, ἦν οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα ἡμεῖς, οἵτινες, διὰ μυρίων μέσων ἀσφαλιζόμενοι, ὁμοιάζομεν μᾶλλον μετὰ τὰ ἐντὸς ὑελοσεγῶν κήπων κατὰ πάσης κλιματικῆς ἐπηρείας προφυλασσόμενα φυτὰ. Αἱ καταιγίδες ὅτε μὲν ἐπιφέρουσι εὐλογίαν, γονιμότητα τοῦ ἐδάφους, ὅτε δὲ καταστροφὰς καὶ πλημυρίας· ἡ κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἔκφρασιν, ὅτε μὲν ἀναδείκνυται νικητῆς ὁ εὐεργετικὸς θεὸς τοῦ κεραινοῦ, ὅτε δὲ ὁ κακοποιὸς δράκων, αἱ σκοτειναὶ νεφέλαι τῶν θεελλῶν· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην παράστασιν ἀνάγονται οἱ μῦθοι περὶ τοῦ Ἰνδρᾶ τοῦ φονέως τοῦ δράκοντος Ἀχι, τοῦ Διὸς τοῦ νικητοῦ τῶν Γιγάντων καὶ τῶν Τιτάνων, οἱ γερμανικοὶ περὶ τοῦ Θεοῦ τῆς βροντῆς Θῶρ, τοῦ διὰ τῆς σφύρας του πατάσσοντος τὰ ἀτάσθαλα τῶν γιγάντων γέννη, καὶ οἱ νεοελληνικοὶ καὶ σλαβικοὶ περὶ τοῦ προφήτου Ἡλίου, τοῦ διώκοντος ἐφ' ἄρματος τὸν δράκοντα· ἐκ δὲ τῶν μύθων, οἵτινες ἐκ τῆς δευτέρας παραστάσεως ἀπορρέουσι, τὴν πρωτίστην θέσιν κατέ-

1. Germania 1870 τ. XV σ. 189-192.

χει ὁ περὶ τοῦ Περσέως, ὃν διώκουσιν αἱ ἀδελφαὶ τῆς ἀποκεφαλίσθεισας Μεδοῦσης Γοργόνος καὶ ἄλλα συγγενῆ ταύταις τέρατα.

Παραλλαγῆαι τῆς δευτέρας ταύτης παραστάσεως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν αἱ τῶν παραμυθίων διηγήσεις περὶ καταδιώξεως τοῦ ἡῶος ὑπὸ πονηροῦ τινος δαίμονος ἢ τέρατος. Αὗται εἰσὶ συχνόταται ἐν τοῖς παραμυθίοις τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ, περιττὸν δὲ κρίνω νὰ σημειώσω τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Χάν, διότι πολυπληθῆ εἰσὶ προσέτι τὰ ἀνέκδοτα, ἐν οἷς ὅμοια ἐπεισόδια εὑρηνται, καὶ ἕκαστος πιστεύω τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίας θὰ ἐνθυμῆται ἴσως ἱκανὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Οἱ διωκόμενοι διαφεύγουσι πάντοτε εἴτε μεταμορφούμενοι, εἴτε ῥιπτόντες σκευῆ διάφορα, ἅτινα μεταβάλλονται εἰς δάση, εἰς ὄρη, εἰς λίμνας ἢ θαλάσσας, καὶ ἅτινα ἐπὶ τέλους ἀδυνατεῖ νὰ ὑπερβῇ ὁ διώκων. Τὰ σκευῆ ὑπαινίσσονται τὰ νέφη, ἅτινα ἀπὸ μικρῶν βαθμηδὸν μεγεθύνονται, καὶ ἐν οἷς ἀναλόγως τῆς φαντασίας αὐτοῦ ἀναγνωρίζει ἕκαστος διάφορα ἀντικείμενα· ἐν δὲ τῇ μυθολογικῇ γλώσσῃ τὰ νέφη παρίστανται πάντοτε ὡς ὄρη, θάλασσα, λίμνη, πύργοι, βουκόλια κλπ.

Τὸ ἀρχαιότερον παραμύθιον, ἐν ᾧ ἅπαντᾷ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἶνε ἰνδικόν τι τῆς συλλογῆς Σομαδέφα, «ἡ διήγησις περὶ τοῦ Σινγκαβούγια», ἐξ ἧς ἀπέρρευσαν πολλὰ παραμυθίων συμπλέγματα. Τὸ βασιλόπουλον πρόκειται νὰ νυμφεῖται τὴν κόρην ἐνός Ῥαζασᾶ (εἶδος βουκόλιας, προσωποποιήσις ἴσως ἀνεμοστρόβιλου)· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο θέον νὰ ἐκτελέσῃ ἀθλόν τι, ὅπερ συνίσταται εἰς τὸ νὰ κατορθώσῃ νὰ διαφύγῃ τὸν Ῥαζασᾶν, διώκοντα αὐτόν¹. κατὰ συμβουλήν τῆς μελλονύμφου τὸ βασιλόπουλον διωκόμενον ῥίπτει πρῶτον δράκα χρώματος, ὅπερ μεταβάλλεται εἰς ὄρος, εἴτα ὀλίγον ὕδωρ ὅπερ μεταβάλλεται εἰς ποταμὸν, καὶ τρίτον ἀκανθὰν, ἐξ ἧς ἀναβλαστάνει δάσος πυκνόν, ὅπερ κατόπιν πυρποληθὲν ἀναστέλλει τὸν διώκτην. Ἄμα νυμφευθέντες δραπετεύουσι, ἡ δὲ κόρη μεταμορφουμένη ἐκάστοτε αὐτῆ, μεταμορφοῦσα δὲ καὶ τὸν σύζυγόν τῆς, κατορθοῖ νὰ διαφύγῃ τὸν διώκοντα πατέρα τῆς².—Ἐξ Ἰνδικῆς, διὰ βιβλίων τῆς βουδιστικῆς θρησκείας πιθανῶς, μετηνέχθη τὸ παραμύθιον εἰς Σιάμνη· ἐν σιαμικῷ τινι ὁ βασιλόπαις διώκεται ὑπὸ κακῆς πενθερᾶς, ῥίπτει δὲ πρῶτον ρίζας, ἐξ ὧν φύονται ὄζειαι ἀκανθῆαι, εἴτα σχηματίζει ὄρος καὶ κατόπιν λίμνην³.—Διὰ τοῦ βουδισμού ἐπίσης, διὰ μέσου τῶν Μογγόλων, διεδόθησαν πολλοὶ ἰνδικοὶ μῦθοι ἀνά-

1. Ἀνάλογος τοῦτω φαίνεται ὁ ἑλληνικὸς μῦθος περὶ Πέλοπος καὶ Οἰνομάου.
2. Brockhaus in Bericht. d. philos. hist. Classe d. k. saechsischen Gesel. d. Wissens. Lps. 1861, σ. 223 κέ.
3. Asiat. Researches, τ. XX, σ. 316-318.

τάς τουρανικές και αλταϊκές φυλάς. Ἐκ τούτου ἴσως ἐξηγεῖται ὅτι εὐρίσκουμεν τὸ αὐτὸ ἐπεισόδιον ἐν σαμογετικαῖς, φιννικοῖς καὶ λαπωνικοῖς παραμυθίοις¹. Ἄγνωστον ἂν ἐντεῦθεν ἢ ἐξ εὐρωπαϊκῶν ἔθνων παρέλαβον αὐτὸ οἱ Ῥώσοι καὶ οἱ Οὐγκροὶ². Ἐν τῶν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς μετενεχθέντων εἰς Εὐρώπην ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὸ νεαπολιτικὸν τῆς ἀρχαίας συλλογῆς *Πενταήμερον τοῦ Basile*³, ἐν σκωτικῶν⁴, ἐν πολωνικῶν⁵ καὶ πολλὰ γερμανικὰ⁶.

1. Σαμογεδικόν: Ἄδελφαι, ὧν ἡ προσκυτέρα ῥίπτει ἀκόνην, ἐξ ἧς ποταμὸς μὲ ἀποκρήμους ὄχθας πυρόλιθον, ὁπόθεν ὄρος, κτένιον, ὁπόθεν δάσος (Castrén, *Ethnologiche Vorlesungen ueber die altaischen Voelker*. St Petersburg, 1857, σ. 165).—Φιννικόν: Οἱ φεύγοντες ῥίπτουσιν ὀλίγον ὕδωρ ὁπόθεν λίμνη. (Erik Rudbeck, I, 183). Ἐν λαπωνικῷ τινι ἄσματι ὁ υἱὸς τοῦ ἡλίου, μεταβὰς εἰς χώραν μακρινήν, ἀρπάζει τὴν κόρην γίγαντος, ἧτις ἐπιδιβαζομένη εἰς τὸ πλοῖον, παραλαμβάνει τρεῖς μαγικάς ποξίδας, ἐν αἷς εἶχεν ἐνθέσει τρεῖς κόμβους⁷ μαθόντες τὴν ἀπαγωγὴν οἱ τῆς νεάνιδος ἀδελφοὶ τρέχουσι πρὸς σύλληψιν τῶν φυγάντων⁸ ἀλλ' ἐκεῖνη λύει τὸν πρῶτον κόμβον, καὶ ἐγείρεται ἄνεμος σφοδρὸς κοιλῶν τοὺς ἀδελφούς· εἶτα προσεγγισάντων πάλιν λύει τὸν ἕτερον καὶ σφοδρότερος ἄνεμος πνέει· λυθέντος δὲ καὶ τοῦ τρίτου κόμβου ἐγείρεται τρικυμία τοσοῦτον φοβερά, ὥστε οἱ ἀδελφοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πλοῦν αὐτῶν, ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους, ἵνα ἴδωσι τίνα διεύθυνσιν ἐτραπήσαν οἱ φυγάδες, ἀλλ' ἐκεῖ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες ἀπολιθοῦσιν αὐτούς. (Castrén, *Finnische Mythologie* σ. 324-326). Ἐν δὲ λαπωνικῷ παραμυθίῳ νέος κλέψας τὸν ἱππον γίγαντος διώκεται ὑπὸ τούτου Κατὰ συμβουλὴν δὲ τοῦ ἱπποῦ ῥίπτει θεάφιον, ἐξ οὗ ἀναβλύζει ἀπέραντος λίμνη, ἣν ῥοφᾷ ὁ γίγας, εἶτα πυρόλιθον ἐξ οὗ βουρὸν καὶ τελευταῖον κτένιον, ἐξ οὗ δάσος (Germania τ. XV, σ. 478). Ἐν δ' ἑτέρῳ τινὶ ὁ νέος, ἄνευ ἱπποῦ, ῥίπτει τὰ αὐτὰ, ἀντὶ δὲ τοῦ κτενίου φύλλον δένδρου (αὐτ. σ. 183).

2. Οὐγκρικόν: Ἐκ ξύστρας, ψήκτρας καὶ βραχῶν φύονται δάση (Stier, *Ungarische Mærchen u. Sagen*. ἀρ. 4).—Ῥωσικὰ: Κόρη διωκομένη ὑπὸ μαγίσσης ῥίπτει τὸ μανθλίον τῆς, μεταβαλλόμενον εἰς εὐρὸν ποταμὸν, καὶ κατόπι κτένιον (δάσος). (Ralston, *Contes populaires de la Russie*. 1874. σ. 143) ἐν ἑτέρῳ μανθλίον γίνεται λίμνη μεγάλη, κτένιον δάσος καὶ ψήκτρα ὄφρος ὄρεων (αὐτ. σ. 172. 173).

3. Basile. Pentamerone; deutsch v. Liebrecht. I, 74. Σάπων (θάλασσα), κάμπος μὲ ξυράφια, δάσος ποταμὸς, πύργος

4. Αὐτικῆς ὄρεινης Σκωτίας. Βασιλόπουλον μετὰ κόρης διώκοντος γίγαντος⁹ τὰ πράγματα λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ὀπίων τοῦ ἱπποῦ¹⁰ κλάδος ἀγρίας κοκκυμηλέας γίνεται πυκνοτάτη λόχη ἀκανθῶν, ἐν λιθάριον βράχος μέγας, κύστις ὕδατος εὐρεῖα λίμνη. (Campbell, *Popular Tales of the west Highlands* τ. I. ἀρ. 2.)

5. Κτένιον, ψήκτρα, μῆλον καὶ συνδόνη εἰς ποταμὸν, δάσος, ὄρος καὶ θάλασσαν. (Woycicki, *Polnische Mærchen* III ἀρ. 10).

6. Grimm, K. u. HM. ἀρ. 79.—Simrock, *Deutsche Mærchen*. ἀρ. 24.—Præhle, *Mærchen für die Jugend* σ. 120.—Muellenhoff, *Mærchen, Sagen u. Lieder aus Schleswig-Holstein* σ. 422.—Sommer, *Mærchen* ἀρ. 9.—J. Haltrich, *Deutsche Volksmærchen aus dem Sachsenlande in Siebenbuergen*. 1856 ἀρ. 37. Ψήκτρα (δάσος, ὄρος), ξύστρα (ἀκανθῶν), κάτοπρον (λίμνη, ὄρος), κτένιον (ὄρος), φιαλλίς (κρυστάλλινον

Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νὰ πῆ ὁ διψῶν ἀδελφὸς ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ περιεχομένου ἐν τῇ κοιλίᾳ· ματι ἴχνους ζώου, ὅπως μὴ εἰς αὐτὸ τὸ ζῶον μεταμορφωθῆ, δὲν τολμῶμεν νὰ ποφανθῶμεν ὅτι ἔχει σχέσιν μὲ τοὺς παγκοσμίους περὶ λυκανθρώπων μύθους· ὅπως ἂν ᾖ, τὸ ἡμέτερον παραμῦθιον καὶ ἐκ τούτου φαίνεται ἀρχαιότερον τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος γερμανικοῦ, ἐνθα ἡ μεταμόρφωσις δικαιολογεῖται διὰ τῶν μαγικῶν ἐνθῶν τῆς μητριάς. Ἡ μεταμόρφωσις εἰς ἀρνίον ἐνθυμίζει ἡμῖν τὸν τοῦ Φοξίτου κριόν, καὶ τὰς παρ' ἀρχαίους Ἑλλήσι συγγραφέντων ἀπάντῳσας παρομοιώσεις τῶν νεφῶν ἐρίοις ἢ προβάτοις¹. Ἐντεῦθεν ἀναμφιβόλως καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἑλληνικοὶ μῦθοι περὶ Νηρηίδων (νεφέλαι) ἢ Μοιρῶν (παραλλαγῆ τῶν Νηρηίδων) ξαινουσῶν ἔρια ἢ νηθουσῶν.

Ἡ Πούλιω ἀναρριχᾶται εἰς τὴν κορυφὴν δένδρου, ἀνακαλύπτεται ὑπὸ τοῦ βασιλόπαιδος καὶ διὰ δόλου καταβιβάζεται. Πολλαχού τῶν ἑλληνικῶν παραμυθίων ἀναφέρονται ἕμοια ἐπεισόδια, ὧν τινὰ σημειοῖ ὁ Χάν². Ὁ μῦθος οὗτος εἶνε ἀστρονομικός· ἐν ταῖς κοσμογονίαις πλείστων λαῶν ἀπαντᾷ δένδρα ὑψηλότατα καὶ ἀπροσπέλαστα τοῖς ἀνθρώποις, εἰς ὧν τὴν κορυφὴν οἰκεῖ ὁ ἥλιος ἢ ἀστὴρ τις³. Ἡ δὲ παράδοξος προσθήκη τοῦ ἡμετέρου παραμυθίου, καθ' ἣν ἐν ᾧ οἱ θεράποντες τοῦ βασιλέως ἡσυχολοῦντο νὰ κόψωσι τὸ κυπαρίσσι, τὸ ἀρνὶ λείχον αὐτὸ ἐδιπλασίαζε τὸν ὄγκον του, ἔχει πιθανῶς σχέσιν μὲ τὰς ἑλληνικὰς παραδόσεις περὶ τοῦ δένδρου τοῦ ὑποστηρίζοντος τὴν γῆν, ὅπερ προιονίζουσιν οἱ Ἀγκοκάντζαροι καὶ ὅπερ τάχιστα στερροῦνται, ἢ περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ δένδρου, τὸ ὅποτον πελεκίζει ὁ Κάϊν, καὶ τὸ ὅποτον ἀναθάλλει προτοῦ νὰ ποκοπῆ τέλειον.

Ἡ πενθερὰ κρημνίζει τὴν Πούλιω εἰς τὸ πηγᾶδι καὶ θέλει νὰ σφάζῃ τὸ ἀρνίον, τοῦτο δ' ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν αὐτῆς· ὁ Χάν παραβάλλει τούτῳ ὁμοίον τι νεαπολιτικὸν καὶ γερμανικὸν παραμῦθιον⁴, οἷς προστεθείσθω καὶ παραλλαγὴ ἑτέρου γερμανικοῦ παραμυθίου δημοσιευθέντος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Γρίμμ⁵.

Ἐκ τῶν ὁσῶν τοῦ σφαγέντος ἀρνίου, αἵτινα θάπτει ἢ ἀδελφῆ, φύεται μῆλέα, ἧς τὰ μῆλα οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τῆς Πούλιως δύναται νὰ δρέψῃ. Παραπλήσια διηγοῦνται καὶ ἕτερα ἑλληνοροσ, ποταμὸς), μαστίγιον (φραγκὸς), σκέπασμα ἱπποῦ (λίμνη), διακκίον (ὄρος), βράχη (λίμνη), μαγικὴ βελόνη (πληθὺς βελονῶν), τεμάχιον ὕλου (πληθὺς θραυσμάτων ὕλου).

1. Βλ. ἐν ἐκτάσει Mannhard, Rossenwoff u. Roggenhund σ. 51-52. καὶ τοῦ αὐτοῦ Germ. Mythen, 1858.

2. Hahn, Gr. u. Alban. Mærchen. τ. Β' σ. 175.

3. Πρέλ. A. de Gubernatis, la mythol. des plantes. 1878 art. Arbree-Mannhardt ἐν Zeitschrift für Ethnologie. 1875 σ. 225 κέ.

4. Hahn τ. Β' σ. 176.

5. Grimm, K. u. HM. 3 ἐκδ. τ. III σ. 20 (ἀρ. 11).

νικὰ παραμῦθια¹. Ἐν τινι δὲ γερμανικῷ ἢ κακῇ μήτρῃ σφάζει τὸ ἐρίφιον μιᾶς κόρης τῆς· αὕτη θύμωσ θάπτει τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ, ἀφ' ὧν ἀναθρώσκει μῆλέα ἀργυρᾶ ἔχουσα φύλλα καὶ χρυσοῦς καρποὺς, οἵτινες χαμηλώνουσι μὲν καὶ δέχονται νὰ κοπῶσιν ὅταν προσέρχηται ἡ ἀγαθὴ κόρη, ἀνέρχονται δ' εἰς ὕψος δυσπρόσιτον ὅταν πλησιάζωσιν αἱ κακαὶ ἀδελφαὶ ἢ ἡ μήτηρ². Τὴν πρῶτην ἀρχὴν τῶν τοιούτων μύθων διορθώμεν ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ τῶν δύο ἀδελφῶν παραμυθίῳ³ ἀλλ' ἀναρίθμητοι εἰσὶν οἱ μῦθοι, αἱ προλήψεις καὶ αἱ δοξασίαι αἱ πηγᾶσασαι ἐκ τῆς περὶ μετεμψυχώσεως θεωρίας, καθ' ἣν μέρη τινὰ τοῦ σώματος, ἰδίως δὲ τὰ νομιζόμενα ὡς ἔδρα τῆς ψυχῆς, τὸ αἷμα, τὰ σπλάγγνα, τὰ ὀσᾶ, χρησιμεύουσιν ὡς ἀφετηρία τῆς νέας ζωῆς καὶ μετουσιώσεως τῶν ὄντων. Ἐν τοῖς ἡμετέροις δημοτικοῖς ἄσμασιν ἐκ τοῦ τάφου ἐραστῶν ἀναθάλλουσιν ἄνθη ἢ δένδρα ἀσπαζόμενα ἄλλα καὶ τοὺς κλάδους αὐτῶν συμπλέκοντα, ἀφ' οὗ ἐν ὄσφ. οἱ ἐρασταὶ ἔζων, διῆγον ἐν συμφοραῖς καὶ ἀδύναϊς· ἢ φυτεύονται δένδρα, ὧν ἡ τύχη συνδέεται μετὰ τῆς ζωῆς ἡρώων.

Καὶ φύτεψε τριανταφυλλίᾳ καὶ μαύρο καρποφύλλι, κ' ὅσο π' ἀνθίζου, μάνα μου, καὶ βγάνουνε λουλούδια, ὁ γυῖός σου δὲν ἀπίθανε, μὰ πολεμᾷ τοὺς Τούρκους. Μ' ἂν ἔρρη μέρα θλίβερῆ, μέρα φραμακωμένη καὶ μαρθοῦνε καὶ τὰ δυὸ καὶ πέσουν τὰ μουμπούκια, τότες κ' ἐγὼ θὰ λαθωθῶ, τὰ μαῦρα νὰ φορέσης.

Ἄξιον σημειώσεως προσέτι νομίζομεν ὅτι, ἐν ᾧ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς μύθους ἡ ἀνανέωσις τινὸς γίνεται διερχομένου τοῦ σώματος διὰ τοῦ πυρός, κατὰ τοὺς γερμανικοὺς μύθους ἀπαιτεῖται ἡ τῶν ὁσῶν περισυναγωγῆ⁴.

Ἐν τέλει τοῦ παραμυθίου ἀναφέρεται ὁ καταστερισμὸς τοῦ Ἄστερονου καὶ τῆς Πούλιως⁵. Συμβολὴ πολύτιμος εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀστρονομικῶν μύθων τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὗς λίαν προσφυῶς Γερμανὸς τις λόγιος χαρακτηρίζει «ἀπήχησιν τοῦ φανταστικοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων».

Ἐν Μονάχῳ, 1879. Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς
ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ
[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]
365.

Ἐμφυτὰ τινὰ προτερήματα εἰς ἐλαττώματα τρέπονται ἂν ἐλευθέρῳ ἀφειθῶσι· τὰ δὲ προτερήματα τὰ ἐξ ἔθους μένουσι πάντοτε ἀτελεῖ, τῆς φύσεως μὴ συμμαχούσης. Τὸ φεῖδεσθαι, λόγου χάριν, καὶ τῶν ἰδίων κτημάτων καὶ τῆς

1. Βλ. π.χ. Hahn ἀρ. 29. κλπ.

2. Grimm ἀρ. 130 τ. II σ. 216 κέ.

3. Βλ. ἐν ἐκτάσει Manuhardt, Germ. Mythen σ. 57-75.

4. Τοῦτο ἔλλειπει ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Χάν· τὴν παράλειψιν ταύτην δὲν εἰςέυρομεν πῶς νὰ ἐξηγήσωμεν.

πρὸς τὸν πλησίον πίστεως, κανόνα πρέπει νὰ ἔχη τὴν φρόνησιν· ἀπ' ἐναντίας δὲ καὶ ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀνδρία πολὺ τῆς τελειότητος ἀπέχουσι, τῆς φύσεως μὴ συνευδοκούσης.

366.

Ὅσας καὶ ἂν τρέφωμεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν πρὸς ἡμᾶς λαλούντων, πάντοτε πιστεύομεν, ὅτι πρὸς ἡμᾶς λαλοῦσιν ἀληθέστερον ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους.

367.

Ὀλίγαι χρησταὶ γυναῖκες δὲν ἀπέκαμον, τὴν χρηστότητα μετερχόμεναι.

368.

Αἱ πλείσται χρησταὶ γυναῖκες κεκρυμμένοι εἶναι θησαυροὶ, οἵτινες κείνται ἐν ἀσφαλείᾳ· ἰδίως οὐδεὶς αὐτοὺς ἀναζητεῖ.

369.

Ἡ πρὸς ἀποφυγὴν ἐρωτος αὐτόθουλος βία πολλάκις εἶναι σκληροτέρα τῆς ἐκ τοῦ ἀγαπώμενου προσώπου ἀυστηρότητος.

370.

Οὐδεὶς ἀναδρὸς γινώσκει ἐν πάσῃ περιπτώσει τοῦ φόβου αὐτοῦ τὸ σύνολον.

371.

Σχεδὸν πάντοτε ὁ ἀγαπῶν πταίει, ἂν δὲν ἐνόησεν, ὅτι ἔπαυσεν ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τινι χορῷ νέος προσκαλεῖ νεάνιδα γυμνὸν ἔχουσα τὸν τράχηλον καὶ τὸ σῆθος μέχρις ἀκοσμίας· ἡ νεάνις θορυβεῖται, ἐρυθριᾷ καὶ ἀψυθύνει πρὸς τὴν μητέρα τῆς βλέμματα ἱκετευτικά· — Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, λέγει ἡ μήτηρ τῆς κόρης πρὸς τὸν νέον, σᾶς παρακαλῶ νὰ συγχωρήσῃτε τὴν κόρην μου, διότι εἶνε ὀλίγον ἀγρία. — Ἄ, βέβαια! κυρία, ἀποκρίνεται ὁ νέος, τὸ καταλαμβάνω ἀπὸ τῆν ἐνδυμασίαν τῆς.

— Πῶς; νυμφεύεσαι;

— Νυμφεύομαι, φίλε μου. Ἡ μελλόνυμφός μου εἶνε ὠραιότατη, μορφωμένη, καὶ ἀξιόλογος ἀγαθὴ κόρη. Ἐν μόνον ἐλάττωμα ἔχει... δὲν ἤξεύρει πιάρο.

— Καὶ τὸ ὀνομάζεις ἐλάττωμα αὐτὸ;

— Ἐννοεῖται. Διότι δὲν ἤξεύρει... καὶ ὁ μὸς παίξει.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ὁ ἐν τῷ κόσμῳ βίος εἶνε συνεχῆς διαστροφή πάσης ἀληθείας. Ψεύδομαι, ὅταν ζητῶ μετ' ἐνδιαφέροντος πληροφορίας περὶ τῆς υγείας ἢ περὶ τῶν ὑποθέσεών σας. Ψεύδεσθε, ὅταν μὲ δίδετε νὰ ἐννοήσω ὅτι εὐχαριστεῖσθε νὰ μ' ἐπισκέπτεσθε ἢ νὰ μὲ βλέπετε. Τροποποιῶ ἢ παραμορφῶ τὰ πράγματα, διὰ νὰ κάμω τὴν διήγησίν μου ζωηρὰν ἢ κοσμίαν. Καλλωπίζω, ἐλαττώνω ἢ ὑπερβάλλω τὴν γνώμην μου διὰ νὰ

τὴν κάμω ἀνεκτὴν. Μεταχειρίζομαι τὰ μεγάλα ἐπιθετα, διὰ νὰ περιγράψω τὴν εὐφυΐαν σας, καὶ τὰ μικρὰ διὰ νὰ σημάνω τὴν ἰδικὴν μου. Ὑπαινίττομαι ἢ ἐπιμένω, μεγαλύνω ἢ σμικρύνω, παρεκκλίνω ἢ διαστρέφω. Δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς μου ἡ ἀλήθεια παρ' ὅπως ἡ γυνὴ ἀπὸ τὸ κομμωτήριόν της, ζωγραφισμένη, ψιμυθισμένη, παραγεμισμένη, ὀλίγον τι στενωτέρα ἀπ' ἐδῶ, ὀλίγον τι πλατυτέρα ἀπ' ἐκεῖ. Μετὰ τινα χρόνον καταντῶ νὰ μὴ αἰσθάνωμαι πλέον τὰ ψεύματά μου, καθὼς μὴδὲ σεῖς τὰ ἰδικά σας· καὶ ἂν μαθάνομεν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τοὺς ἐνδομύχους διαλογισμοὺς, τοῦτο γίνεται παρὰ τὰς φράσεις, μὲ τὰς ὁποίας τοὺς καλλωπίζομεν (H. Taine).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πολλὰ εἰσὶ τὰ διδόμενα, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ χαρακτῆρος λαοῦ τινος· μεταξὺ δὲ τούτων ἐν θεωρεῖ ὁ ἐν Χικάγῳ καθηγητῆς William Mathews καὶ τὸν τρόπον χαιρετισμοῦ τὸν ἐν χρήσει παρὰ τινι λαῷ. Τῆς δὲ γνώμης αὐτοῦ παραδείγματα ἀναφέρει ἐν τινι περιέργῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Περὶ τῶν λέξεων καὶ τῆς χρήσεως καὶ καταχρήσεως αὐτῶν». Κατὰ ταῦτα ὁ μὲν Ἕλληνας, καθὼς εὐεπίφορος εἰς τὴν χαρὰν, ἵνα προσαγορεύσῃ τινὰ λέγει «Χαίρε» ὁ Ῥωμαῖος, δι' ἃν ὑγεία καὶ εὐδαιμονία ἔσαν ταύτῃσιν, προσηγόρευε τὸν συναντῶντα αὐτῷ διὰ τοῦ «Salve» τουτέστιν «ὕψαινε». Τὴν εἰς τὸ πεπρωμένον πίστιν τοῦ Ἀραβίου εὐρίσκει τις εἰς αὐτὸν τὸν χαιρετισμὸν του· «Ἄν θέλῃ ὁ Θεὸς, πηγαίνετε καλὰ» λέγει χαιρετίζων ὑμᾶς. Ἐν τῇ προσαγορεύσει τοῦ Τούρκου «Εἶθε νὰ μὴ σμικρυνθῇ ποτὲ ἡ σὰν τοῦ σώματός σου» δὲν ὑποδεικνύεται ἡ εὐχαρίστησις αὐτοῦ ὅτι ζῆ ἐν τόπῳ, ἐν ᾧ λάμπει διαρκῶς ὁ ἥλιος· Ἐάν εὐρίσκεσθε ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου ἕνεκα τοῦ καύσανος ἡ ἀρθρὸς ἀφιδρωτὶς εἶνε σπιτήριος διὰ τοὺς κατοίκους, ὁ προσαγορεύων ὑμᾶς θὰ σὰς ἐρωτήσῃ «Πῶς ἰδρώνετε;» Ὁ Ὀλλανδὸς, ἀεικνίητος ταξειδιώτης σὰς προσαγορεύει ἐρωτῶν «Πῶς βαδίζετε;» ὁ δὲ σύννομος καὶ μελετηρὸς Σουηδὸς «Πῶς σκέπτεσθε;» Ὁ Κινέζος, οὐτινος κυριωτάτη τροφή εἶνε τὸ ὄριζιον, ἵνα πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὑγιείας σας ἐρωτᾷ «Ἐφάγετε τὸ ῥύζι σας;» Ἀξιοσημείωτος εἶνε ὁ τρόπος, καθ' ὃν προσαγορεύουσιν οἱ χωρικοὶ Ἰρλανδοὶ «Εἶθε νὰ ζήσῃ ἐπὶ μακρὸν ἡ τιμὴ σου, καὶ ἡ κλίνη σου νὰ ἦνε ἐστρωμένη ἐν τῇ δόξῃ». Τὸ στομφώδες καὶ ἀλληγορικὸν τοῦ ὕφους τούτου εἶνε κατὰ τινὰς τεκμήριον τῆς ἀνατολικῆς καταγωγῆς τοῦ λαοῦ τούτου. Ἐπίσης δ' ἀξιοσημείωτος εἶνε καὶ ὁ τρόπος τῆς προσαγορεύσεως τῶν Ἀγγλῶν ἐν τῇ βραχυλόγῳ ταύτῃ ἐκφράσει «How do you do» (πῶς πράττετε;) διαφαίνεται ἀμέσως ἡ δραστηριότης καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ Ἀγ-

γλοσάξωνος· τὸσον εἶνε ἐμφυτος αὐτῷ ἡ ἐργασία, τὸσον φαίνεται εἰς αὐτὸν ἀδύνατον τὸ νὰ ἦνε τις ἀργός, ὥστε τὸν συναντῶντα αὐτῷ δὲν ἐρωτᾷ «εἰάν πράττει τι» ἢ «τί πράττει» ἀλλὰ «πῶς τὸ πράττει».

Κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Βερολίνου, τὸν γενικὸν θαυμασμὸν εἰλικυσεὶν ὁ ἀυστριακὸς πρεσβευτῆς κόμης Σεχένυς, φέρων μεγαλοπρεπῆ στολὴν Οὐγγρου μεγιστάνος. Ἡ στολὴ αὕτη, πατροπαράδοτος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κόμητος, τιμᾶται 300, 000 μαρκῶν. Ἀντὶ κομβίων ἔχει σμαράγδους καὶ σαπφείρους. Ἡ ἐπὶ τοῦ καλπακίου πόρπη ἀποτελεῖται ἐξ ἀδαμάντων· ὁ δὲ μανδύας εἶνε χρυσοκέντητος.

Τὸ Μόναχον ὑπῆρξε πάντοτε πόλις, ἐν ᾗ αἱ καλαὶ τέχναι ἐπροστατεύθησαν καὶ ἤκμασαν. Ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρους ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ διέλαμψαν ἐν τῇ Διεθνείᾳ Ἐκθέσει τῆς πόλεως ἐκείνης, κατὰ τὸ προσεχὲς θέρους θὰ διαγωνισθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς αὐτῆς πόλεως τὸ ἄκρον ἄκρον τῶν γερμανῶν ὑποκριτῶν. Τὸν ἰούλιον θὰ διδαχθῇ ἐν τῷ Β. Θεάτρῳ σειρά κλασικῶν δραμάτων Γκαίτε, Σχίλλερ, Σέξπυρ, Κλάιστ καὶ ἄλλων, ὑπὸ τῶν ἀρίστων ὑποκριτῶν τῶν θεάτρων Βερολίνου, Βιέννης, Μονάχου, Δρέσδης, Ἀμβούργου, Ἀνόβερ, Καρλσρούης καὶ Δειψίας. Οἱ μέχρι τοῦδε δηλώσαντες ὅτι θὰ μετᾶσχῃ τῶν παραστάσεων εἶνε 24 ὑποκριταὶ καὶ 13 ὑποκριτρίαι. Ἡ διεύθυνσις τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης πανηγύρεως ἀνετέθη τῷ ὄνομαστῷ ὑποκριτῇ τοῦ Μονάχου καὶ διευθυντῇ τοῦ δραματικοῦ τμήματος τοῦ Ὁδείου Ε. Πόσαρτ. Ἡ τῶν ξένων συρροὴ ἀγγέλλεται μεγάλη.

ΕΠΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, ὡς διατηρῶσι τοὺς πόδας θερμούς καὶ προφυλάσσωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὑγρασίας, ἐπιστρωννύουσι τὰ ὑποδήματα διὰ πάσαν ἐκ χονδρῆς φλανέλλας, τοιοῦτους δὲ εἰ τοίμους εὐρίσκει τις καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Διόλου (ἀριθ. 130) ὑποδηματοποιεῖῳ τοῦ Γ. Περπινῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μέσον τι ἀπλούστερον καὶ εὐκολώτερον· ἐπιστρωννύουσι δὴλον ὅτι τὰ ὑποδήματα διὰ τεμαχίου στυποχάρτου ἢ καὶ ἀπλοῦ χάρτου, ἕπερ διαφυλάσσει στεγνοὺς καὶ θερμούς τοὺς πόδας ἀπορροφᾷ καὶ τὴν ἐλαχίστην ὑγρασίαν καὶ ἀπαλλάσσει τοὺς πόδας ἀπὸ τῆς πολλῆς πιέσεως καὶ τοῦ ὄγκου τῶν ἐν ταῖς ὑποδήμασι μαλλίνων ἐπιστρωμάτων. Καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ μεταχειρίζονται τὸ μέσον τοῦτο· πολλοὶ δὲ διὰ μεγαλητέραν θερμότητα τῶν ποδῶν περικαλύπτουσι τοὺς πόδας διὰ χάρτου καὶ ἔπειτα φοροῦσι τὰς κάλτσας.